

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1 a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lee deschis co tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Examenle Principelui Carol.

(H) Suntem în epoca examenelor școlare. Aceleași emoțiuni, cari trec rând pe rând prin sulele generațiilor ce se perândează, cuprind simțiri tinere noi, — și ne mișcă, în felul nostru, și pe noi ceștia cari am trecut, de mai mult sau de mai puțin timp prin ele. — Înnoindu-se, viața se repetă; repetarea ei o simțim cu toții, — înnoirea ei mai puțin. Din când în când, un accent mai puternic ce i se adaugă, ne oprește atențiunea și ne aduce să cunoaștem, că dacă viața individuală prezintă multă monotonie în desfășurarea ei, viața obștească, desvoltându-se, ia forme din ce în ce preschimbate.

În țara românească, absolvenții din acest an școlar ai liceelor, vor putea să însemneze și să rețină în amintirea lor că au terminat această serie a studiilor în același timp cu principele lor, cu viitorul lor rege, Carol.

Bătrânul acuma, și întotdeauna înțeleptul, rege Carol I, așa a făcut educația urmașilor lui, încât să se vadă că titlurile și rangurile, în ordinea aceea în care ele trebuie să se dobândească prin *merite*, au să aibă baza aceea solidă a *meritului*, iar nu a favoarei.

Intr'o tradiție oarecare, este ca vlăstarele unei dinastii — și bineînțeles familiile nobiliare au căutat să imiteze aceeași concepție — să fie scutite, între altele, și de dovezile cari se cer comunului muritorilor, pentru dobândirea unei demnități sau a unui titlu. Cutare principe care se naște, — numai pentru osteneala aceasta pe care și-a dat-o, este decorat cu cel mai înalt ordin în stat; fiul lui Napoleon I,

fiindcă s'a născut, primește din partea tatălui său, atunci atot puternic distribuitor de ranguri și titluri, demnitatea de „rege al Romei”. În ani copilărești, un principe e numit *colonel* al cutărui regiment; peste un an doi, este *general*, — și.... totul apare ca o jucărie: un băcețel costumat într'o uniformă de fantazie... Fantazia nu înjosește uniforma, — dar nici uniforma nu înalță demnitatea, când o vezi croită în miniatură, drept o princiară jucărie.

Regele Carol al României este unul din suveranii cari au înțeles că jocul acesta blajin, de-a uniformele, demnitățile și titlurile, poate să aibă o influință mai de grabă deprimătoare, — în nici un caz solid educativă, asupra spiritului public. De aceea, pe principele moștenitor al României, el nu l'a numit decât *locotenent*, atunci când și-a început *cariera* în armata română, — deși acest titlu îl avea — sau putea să-l aibă, — în armata germană. Apoi: Toate înaintările principelui Ferdinand, — toate, au fost făcute *numai* pe titlu de merit. Astăzi principele României este general de corp de armată. Acest titlu l'a dobândit în vârsta bărbăției sale, — dar l'a dobândit și în virtutea meritelor sale.

Principele Ferdinand s'a distins de repetite ori, ca șef conducător al manevrelor armatei românești... Poate, o să zică cineva, chiar dacă nu s'ar fi distins, el tot ar fi fost numit general de corp de armată... Din fericire, n'avem să discutăm acest lucru, — ci ne este de ajuns să constatăm: a fost numit, fiindcă s'a distins. Toți oamenii de meserie, generali la rândul lor, au putut să constate calitățile distinse ale principelui Ferdinand ca generalisim de oștire.

Și acuma: principele Carol. Acest tânăr și frumos vlăstar, la care ochii românilor cu mândrie și cu speranță se ridică, avea sau în visurile lor, — iată-l crescut în aceeași severă școală, care formează, sau întărește, caracterele. Nici el nu și-a dobândit rangurile, în armată, fără merit, fără probă. Infloritor tânăr, spre douăzeci de ani, — el este *colonel* onorific sau *general*, nu este *ofițer superior*, — dar ceea ce este, *este*: superior ofițer, — căci calitățile lui îl ridică de-asupra rangului pe care severa chibzuință regească i l'a hotărât, pentru moment.

Și iată-l acuma, făcându-și în învățământul secundar examenul de maturitate, ca ori și care elev de liceu. Nici o transgresiune, dela nici un regulament. Așa după cum Ionescu sau Popescu, — (și încă! un Ionescu sau un Popescu oare care, *cu ceva protecțiune*, ar fi putut să dea acest examen, cu călcarea regulamentelor, cu un semestru sau două mai curând,) — principele Carol își face examenul sale „conform regulamentului în vigoare”, în fața unei comisii, ce nu este altfel alcătuită, decât cea întâmplătoare dela un liceu oare care.

Comisiunea aceasta nu va avea nici o indulgență. Nu va avea nici o nevoie s'o aibă. Aceasta poate să fie spre ușurarea ei, — dar este, fără îndoială, spre mândria noastră.

Regele Carol prezidează examenul de maturitate al strănepotului său Carol. Nu este atâta o prezidare, cât este o afirmare solemnă a unei continuități — pentru care garantează începutul.

„Casa rumena“ în Roma.

— Amintiri de călătorie. —

De Horia Petra-Petrescu.

În 10 Aprilie a. e. mă aflam în castelul *Sant' Angelo* din Roma. O zi frumoasă, neuitată, de primăvară. Priveliștea, care mi-se deschidea înaintea ochilor era una din cele mai mărețe: cetatea eternă, cu catedrala sfântului *Petru*, cu *Tibrul*, care curgea liniștit la picioarele castelului, a fortăreței de odinioară. Nu'mi venea să mi cred ochilor ceea ce vedeam. *Munții Albani*, în fund de tot, *Monte Pincio*, apoi *Esquilinul*, *Palatinul*, *Celiul*, *Aventinul*, *Quirinalul*, *Monte Soratte* — acel *Mons Soracte* cântat de *Horățiu* și *Vergil!* *Forul Roman* își arăta zidurile înegrite de vreme, pe *Palatin* înflorau rozele în zeci de culori și își întindeau palmierii frunzele, invitându-te la umbră, statuia gigantică a lui *Victor Emanuel II*, toată aurită, își trimitea până aici razele-i scilpitoare.

Dela lumină m'am scoborit în întuneric. Am vizitat temnițele castelului *Sant' Angelo*. Aici au zăcut în închisoare: nefericita *Beatrice Cenci*, aici strălucitul sculptor, aurar și scriitor *Benvenuto Cellini*, aici marele aventurier *Cagliostro*. Locuri de tortură, întunecoase, reci, grozave. Aceleași simțăminte dureroase le-am avut cucerind în *Nürnberg*, temnițele, locurile de supliciu.

...Și după aceea iarăși lumină. Ah, binecuvântată lumină! După 10—15 minute simțezi lipsa ei. Dar bietii întemnițați, cari nu vedeau cu lunile lumina zilei?! Am fost în saloanele papilor. *Sala Paolina*, din sec. al XVI-lea, cu picturi murale de ale lui *Pierin del Vaga*, elev al lui *Rafaël*; odaia de dormit a lui *Clemente* al VII, cu mobile din fier bătut (sec. XIV—XVI); alte zeci de săli, pline de obiecte scumpe, de *arazzi* (gobelinuri) în preț de milioane, de instrumente muzicale, de mobile, statui, pânze, vase de porcelan, de aur, de argint; farmacii reconstruite, ca să se vadă laboratorii de pe atunci, laboratorii de alchimie, și mii și mii de giuvaerice, haine, monede, din timpurile trecute.

Inchipuiți-vă frumsețe, bogăție, în castelul aceasta, care a fost zidit ca mausoleu din partea lui *Hadrian* și *Antoninus Pius*, a sălășluit trupurile moarte ale împăraților, dela *Hadrian* până la *Caracalla* († 217), a fost prefăcut în cetate de apărare, de *Goți*, a fost luat cu asalt de *Totila*, a fost cuprins de *Narses*, a fost împodobit de papi ca *Alexandru* al VI-lea, *Iuliu* al II-lea, *Leo* al X-lea, *Clemente* al VII-lea cu sculpturi și picturi de *Bramante*, de *Michelangelo*, de *Rossi*, de *Bernini*, servind totodată papilor ca loc de refugiu în decursul turburărilor politice. Cei mai mari artiști, cari lucrau în Vatican pe timpul „renașterii” italiene, au lăsat câte ceva din operele lor și în castelul acesta *Sant' Angelo*.

Castelul servea acum și ca adăpost pentru o expoziție retrospectivă, făcând parte din „expo-

ziția internațională” ținută la Roma, anul trecut, în amintirea consolidării Italiei moderne. De aceea am văzut și mai mult, decât se poate vedea în *Sant' Angelo* — sălile toate pline de obiecte aranjate sistematic, o recapitulare a trecutului.

Își poate ori cine închipui cât de bine mă simțeam în mijlocul atâtor obiecte de artă. Ai fi crezut că *alt* sentiment nu mai poate încăpea în inima mea în momentele acelea.

Și, totuși, s'a anunțat și a aflat o primire călduroasă.

După ce am privit la toate obiectele, după cât îmi permitea timpul, m'am oprit pe platforma, unde sunt așezate tunurile cele mici, cari anunță la orele douăsprezece cu bubuitul lor ora amiezii. Priveam *Tibrul*, cum curge de liniștit, mă uitam la hainele roșii, albastre și negre ale clericilor, cari se îndreptau în șiruri închegate spre Vatican și la lumea, care se grăbea, la picioarele castelului — când am auzit o veste, care m'a scos din toropeala, căreia mă dasem pentru o clipită.

Un membru al cavalcadei noastre, căci eram cu o societate mai mare în Roma, ne spuse:

— „Am văzut „casa românească”!”

Toți am tresărit.

— „Casa românească?”

— „Da — la câțiva pași de aici. E scris pe ea „Casa rumena”, e o casă ca la noi, țărănească și e și portretul Regelui *Carol* și al Reginei în ea, și — *Grigorescu* are pânze...”

Fondurile bisericesti ale sârbilor. Consilierul ministerial Paul Ioanovich, care a petrecut câteva zile în Viena având să rezolve aici mai multe agende oficiale, s'a reîntors ieri la Carlovăţ, spre a continua examinarea socoţilor fundaţiunilor sârbeşti. Consilierul Ioanovich va face cercetări amănunţite şi asupra felului cum aceste fundaţiuni au fost administrate. De asemenea va examina şi socotelile de pe anul administrativ 1908/9 ale mănăstirilor şi ale moşiilor aparţinătoare acestora. Vor ieşi la iveală cu această ocaziune toate iregularităţile ce s'au comis în decursul timpului în administrarea bunurilor bisericesti ale sârbilor.

Din parlamentul austriac. În şedinţa de ieri a casei de sus s'a desbătut reforma codului şi a procedurii penale. Proiectele privitoare la această reformă au fost predate comisiilor. S'au primit apoi proiectele votate acum nu de mult în cameră, între altele proiectul asupra acordului internaţional maritim, despre regularea Dunării, despre ieftinirea traiului şi altele. Asupra ieftinirii traiului s'a pornit o vie discuţie între membrii senatului. Referentul, dr. Baernreither constată, că scopul comisiei, punând în discuţie această chestiune arzătoare, a fost să contrabalanseze desbaterea agitată, s'ar putea zice demagogică din casa de jos. Cu drept cuvânt a numit ministrul de comerţ actuala situaţie economică a ţării o stare de tranziţie. Austria, care odinioară exporta o parte bună din produsele sale agricole, le consumă azi singură şi e silită încă să mai şi importe. Dacă Austria nu poate exporta astăzi în măsură mai mare din produsele ei industriale, e a se datori raportului în care ea se află cu Ungaria: pe măsură ce creşte consumaţia în Ungaria, se absorb tot mai mult aici produsele industriale ale Austriei. E datorinţa comisiei să examineze această chestiune din toate punctele de vedere şi apoi să raporteze parlamentului.

Partidul muncii sub firmă nouă. Ziarele ungureşti din capitală scriu, pe baza unei informaţii luată din „M. Kurir”, că în sinul partidului guvernamental s'a lansat ideea de a se reorganiza partidul, dându-i-se un nume nou şi fixându-şi ca program introducerea reformei electorale într'o formă mai radicală decât cea contemplată până acuma. Că vor fi nemulţumiri în partidul muncii cu programul actual, asta o credem, dar ca din membrii lui să se poată forma un partid care să-şi înscrie în program înfăptuirea unei reforme electorale radicale, asta nimeni nu o va crede. Insus Lukács a desmintit azi această ştire fantastică.

Este pregătit la noi terenul pentru înfiinţarea însoţirilor săteşti?

Sub titlul acesta s'a publicat nu de mult în „Revista Economică” un prim articol. În articolul acesta, după ce se laudă ideea cooperaţiei şi se constată absoluta ei lipsă, se spune că la noi nu e pregătit încă terenul pentru ideea aceasta. Doamne multă vorbă se mai face acum de câţiva ani la noi despre cooperaţie şi rezultatul e totuşi aproape nul. Păi da, încă nu e pregătit terenul! Să mai stăm vre-o câţiva ani şi să pregătim terenul scriind la gazetă şi ţinând conferinţe, — în timpul acesta de pregătire toţi aceia cari ar fi chemaţi să pregătească terenul pentru cooperaţie vor înfiinţa pe la toate satele una, poate şi două bănci pe acţii, cari după cronicarul revistei „Luceafărul” (Vezi L. Nr. 18) sunt cu dreptul o adevărată plagă pentru viaţa economică a poporului: „Ele îmbogăţesc pe câţiva şi sărăcesc majoritatea poporului.” Da, sunt iş eu de părere, ba sunt convins chiar, că *cooperaţia e absolut de lipsă pentru un popor agricol şi în special pentru poporul nostru nu mă pot împăca cu aceia ce scrie „Revista Economică”, că, adevă, tot ce ar fi de făcut la noi ar fi să se pregătească terenul prin ţinerea de cursuri, conferinţe, cărţi potrivite*, — ci sunt de părere, că o astfel de pregătire, fiind vorba de împrejurările noastre, *ar însemna vorbă 'n pustie, vorbă goală*. Cooperaţiei la noi i se va putea face un bun serviciu. — *se va preface în faptă nu prin pregătire de teren într'un mod teoretic, târziu de tot, ci prin o propagandă faptică*. Şi aceasta să o facă aceia, cari conduc poporul şi anume nădrăgarii noştri, adevă oamenii noştri cu carte şi de sine înţeles şi mai cu prindere. Ei, şi dacă aştia sunt chemaţi să intrupeze cooperaţia la sărântocul nostru popor, apoi să schimbe „pregătirea terenului”. Intelectualii noştri preoţi, protopopi, advocaţi, proprietari, directori de bancă sunt toţi oameni cu multă carte, oameni cu multă cul-

tură şi, vezi, oamenii aceştia ştiu ce e cooperaţie. S'ar putea să nu ştie? — *Ideia cooperaţiei e azi cea mai modernă idee socială creştină*, e ideea care a dat un avânt pe terenul economic la toate popoarele din Europa, căci toate să înfruptă azi de ideea cooperaţiei, cu excepţia poporului românesc din Ungaria, unde, vezi Doamne, se spune, „că nu-i pregătit terenul.” Ei, bată'l binele de teren. Oare cine şi în câtă vreme a pregătit terenul înainte de înfiinţarea celor dintâi bănci pe acţii ale noastre. Ori chiar azi cât timp şi cine pregăteşte terenul pe seama băncilor pe acţii ce răsar, ca ciupercile nu numai pe la oraşe ori comune mai puternice ci azi mâne şi pe la sătuleţele cele mai amărate.

Bancuţele acestea mici, de cumva fundatorii pot împărţi tistiile între ei: director esecutiv, membrii în direcţiune, membrii în comitet, comptabil, băiatul căzut la esamene al cutărui acţionar care deşi are multe acţii şi a lucrat mult la „pregătirea terenului”, totuşi nu reflectează la situaţia de membru în direcţiune, numai să-i poată apuca băiatul la ceva post; — zic de cumva se pot împăca bine lucrurile la început, atunci acţionarii după câţiva ani împart dividendă frumoasă. Poporul, puterea naţiunii, în numele căruia şi spre binele căruia s'a înfiinţat banca, nu trage nici un folos. El nu să va împărtăşi nici din dividendă nici din tantiemă, iar „elemosina” ce o dă banca aceasta pentru şcoală ori biserică e o sumă neînsemnată, uneori abia 20—30 cor. Ţăranul nu va căpăta nici banii ceva mai ieftin, din contră, va trebui să împrumute ceva mai scumpi. Nici nu se poate închipui altfel. — De cumva fundatorii nu pot împărţi neted „tistiile” la noua bancă aşa cum şi-a închipuit unul fiecare, atunci banca aceasta e un cuib de ceartă, e un nou motiv de desbinare între fruntaşii respectivei localităţi: Va să zică în cazul cel dintâi şi cel mai bun banca asta care e averea câtorva, e un izvor de venit pentru acţionari, cari şi aşa sunt oamenii cei mai cu prindere în ţinutul respectiv. În cazul al II-lea banca e măr de ceartă între aceia, cari împreună ar trebui să muncească pentru binele obştesc, dar vezi pentru aceasta „nu e pregătit încă terenul!”

A, să fi văzut ochii noştri cum s'au înflăcărat! Să fi putut măsura entuziasmul nostru din clipa aceea!

N'a trecut mult şi am părăsit castelul ca să vedem „casa rumenă”. Da, într'adevăr, se afla acolo. „Expoziţia internaţională” din anul trecut încă nu se sfârşise cu totul. Unele pavilioane ale statelor se mai aflau deschise pe seama vizitatorilor. Aşa şi pavilionul românesc, ridicat de filoromânul *Giulio Magni*. Era în nemijlocită apropiere de castelul Sant' Angelo.

Am intrat în „casa rumenă”. Două săli pline de obiecte româneşti.

Înţelegeţi ce va să zică să vezi pe pământ străin, (pământ scump chiar, cum era în cazul de faţă) să vezi lucruri de mână a fraţi de ai tăi, să zăreşti peisagiile din ţinuturile iubite de tine, să te înfiori privind la căpeteniile luminate, cărora li se închină o mare, covârşitoare parte a fraţilor tăi? Înţelegeţi ce va să zică să priveşti la străini, cum trec dela obiect la obiect şi să auzi laude din gura lor, pentru gustul cu care sunt brodate cămeşi simple ţărăneşti, de ale noastre, lăibărele şi fote, ştergere şi năfrâmi de cap.

Ne-am aşezat pe bănci şi vorbeam româneşte. Vorbeam româneşte cu glas tare, să se cunoască că suntem români. Nu obraznic, nu provocător, dar românească noastră voie să zică: „iacă, suntem în pavilionul românesc. Noi suntem din ţara unde se fac lucruri de astea, unde sunt ţi-

nuturi de astea, unde domnesc domnitori ca aceştia!”

Cu câtă dragoste am mai petrecut câteva sferturi de ceas în aceste două săli! Cum urmăream ochii străinilor! O, să fi fost în stare am fi adus în cărcă, aici, întreagă mănăstirea dela *Curtea de Argeş*, întreagă biserica *Trei Ierurhi*, întreagă *Sinaia* şi „*cloşca cu pui*”, şi *Rucărul*, şi *Munţii Apuseni*, şi toate bogăţiile celorlalte ale naturii şi — pe de altă parte — toată *sărăcia* noastră, *casu lui Iancu* din *Vidra*, poarta triumfală din *Alba-Iulia*, unde a zăcut *Horia* închis, ca să se vadă ce suntem în stare să aducem şi pentru ce nu putem să aducem mai mult.

Şi ne-am pierdut pentru o clipă în faţa peisagiilor lui *Grigorescu*. Cer românesc, ţărani români, cară grele de povară, boi blânzi, tacticoşi, cuminiţi (aici, în apropierea „Boului”, cântat de *Carducci*!). *Grigorescu* acesta ne-a smuls din suflet ce avem noi mai tainic şi a aşternut-o pe pânză, în văzul tuturor! O păstorită sveltă, sulegetă, se înmlădia în faţa noastră, cu ochii ei mari, naivi, cuprinşi de promoroaca basmelor noastre minunate.

Păstoraşul, cu baniţa în cap, îşi număra oiţele cari se adunau împrejurul lui.

Ne aflam pe ţărnul *Tibrului*? Era atât de aproape *Aventinul*, *Quirinaiul*, *Soracte*? Noi colindam pe alte meleaguri, duşi de — *nostalgie*.

Privea la noi „*dorobanţul*” lui *Grigorescu*. „*Dorobanţul*”, care ne-a adus gloria, el, care

şi-a pus viaţa în joc pe câmpiile de luptă, luând întrecerea cu ori care din eroii mari latini, pe pământul cărora călcăm. „*Dorobanţul*”, cu puşca pe umăr, cu cuşma dată semeţ pe o ureche, cu privirea rezolută: „iată-mă, cine este împotriva ţării mele?!” cu pieptul lat, scos înainte, plin de încredere.

Şi încă ceva ne-a furnicat prin trupuri, trimiţându-ne fiori de evlavie şi de încredere în viitor: *stindardele sfârticate* de gloantele duşmane, pe câmpul de luptă, în 1877/78. Câteva din ele încunjurau portretul *Regelui Carol* (picat de *Mirea*). Priveam la ele şi ne creştea inima. Au stat în mâni vrednice, au fost spre gloria şi spre mântuirea noastră...

...Şi nu'mi era ruşine de simţemintele mele. Nu'mi era ruşine că am uitat pentru o clipă pe *Rafael* şi pe *Michelangelo*, pe *Iuliu Cesar* şi pe *Marc Aureliu* — căci mă *ridicam*, de asta eram sigur, gândindu-mă la cei de acasă, la ţinuturile locuite de ai mei, la clenodiile noastre, ale *noastre*, fie ele mai modeste decât ale altora, dar ale *noastre*. Nu era şovinism ceeace simţeam — era numai o emulaţie, din care nu ieşeam bătut, ci care'mi servea ca îndemn pentru viitorul apropiat, îndemn, care *trebuie* să fie în inima ori cărui om, care-şi iubeste neamul, din obârşia căruia se trage, îndemnul: *iubeşte* ce este al tău şi caută să *ridici* cât poţi tu mai bine aceea, peste ce eşti stăpân, spre bucuria suiletească a ta şi spre bucuria tuturor oamenilor de bine...

Să fim sinceri: Pentru ca să se samene și pe la satele locuite de poporul românesc ideea însoșirilor și mai ales a însoșirilor, nu-i nevoie de atâta pregătire de teren *ci e nevoie de vrere*. Cine să voiască? Aceia cari sunt în imediata apropiere a poporului: preoții, învățătorii, protopopii, proprietarii etc. Și așteptarea să voiască în bună înțelegere și cu sialul altor fruntași de ai noștri. — Va să zică, nu că nu-i pregătit terenul, ci nu-i pregătită voința noastră a intelectualilor și a conducătorilor.

Pentru Dumnezeu, ce pregătire de teren trebuie pentru ca preotul în înțelegere cu ceilalți câțiva fruntași ai comunei, să înființeze o însoțire de credit bunăoară. Care e țărănul, care să nu intre bucuros în tovărășie, dacă i se va spune așa: Oameni buni, voi sunteți datori la toate băncile, câte numai să află în pînutul nostru cale de o zi. Unii căpătați bani mai ușor, alții cu mare greu și scumpi de tot. Unii luați dela bănci de ale noastre, unii dela bănci străine. Alergați apoi de câteva ori pe an pe la oraș, odată să vedeți când trebuie dusă camăta, altă dată să vă rugați să vă mai aștepte, altă dată duceți camăta. Păi bine, vreți voi să ne ortăcim, întovărășim, ca de aici încolo să împrumutăm toți aceia ce vor vrea să intre în tovărășie bani dela o singură bancă de a noastră, care de bună samă ne va da cu mult mai lesne, căci vom lua o sumă mare. Noi apoi îi vom împărți aci între noi, care după năcazurile lui și replătirile ori regulările le vom face tot aci în comună, fără ca să mai fugim pe la oraș. Eu cred că țărani noștri tare bucuros ar intra, ca tovarăși pe lângă un înțeles bun la astfel de însoțiri.

Nici o greutate pentru înființarea acestor tovărășii. *Ne lipsește însă cu totul vrerea, nouă*, cari ne numim conducătorii poporului și decumva „Revista Economică” ar înțelege sub pregătirea terenului, *pregătirea voinței, inimii, intelectualilor* spre a voi să muncească în direcția aceasta, atunci fie să facem și pregătire gazetărească și conferințe etc. dar pregătirea asta să fie scurtă și urmată numai decât de fapte.

Altfel pregătirea teoretică e ceva banal, absurd chiar și cu cât vom continua înainte cu pregătirea asta teoretică cu atâta poporul va da tot îndărăpt. **Adrian Oțoi.**

Peste câteva zile s'a închis expoziția. Ne-a spus-o dl *Tzigara-Samurcaș*, comisarul român, căruia este a se mulțămii, în mare parte, „casa rumena” din Roma. (Celalalt comisar român a fost dl *Constantin Nanu*, din Roma). Pe dl *Samurcaș* l-am întâlnit, spre marea noastră bucurie, între ruinele orașului *Pompei*, unde am plecat și noi după vizitarea cetății eterne.

Așa am simțit bătându-ne inima mai tare în Roma, gândindu-ne la ai noștri de acasă...

Vorbe despre femei.

Unde are omenirea un templu mai frumos, ca în inima femeii?! **Kozebue.**

Femeile sunt muzica vieții.

Richard Wagner.

Natura femeiască e ca marea, cedează și celei mai ușoare apăsări, și totuși poartă cele mai grele poveri.

Rasmus Nielsen.

La femei totul e inimă, chiar și capul.

Jean Paul.

Un singur lucru pe lume e mai bun și mai frumos ca femeia — acela este „mama”. **Schefer.**

Traduse de **DOREL.**

Dr. Oscar Jászi despre formarea statelor naționale și chestia naționalităților.

— O recenziune. —

(Continuare).

De *Dr. Casiu Maniu.*

Să ne însemnăm bine cuvintele următoare ale lui Renan: „Numai spiritele ce au atins culmile culturii știu ce valoare au pentru francezi regii Franței și ce au făcut ei ca tipuri de cristalizatori de națiune și de stat și creatori ai celei mai desăvârșite unități naționale”. Osia capitolului al doilea sunt aceste cuvinte de recunoștință și de admirație la cari se vor provoca încă mulți până în cele mai depărtate veacuri. Dr. Jászi în capitolul acesta închinat glorioasei Franța se revelează în toată puterea sa de cunoscător al elementelor psihologice, economice, culturale ale formării națiunii franceze, ca un pasionat adânc scrutător al istoriei Franței între veacurile VI și XVII. Pe câteva pagini izbuteste a ne da istoricul evoluțiunii coeziunii naționale a francezilor de o mie de ani, începând dela desfacerea Galiei de imperiul roman până la Ludovic XIV. când unitatea națională franceză e perfectă.

În veacul al VII se urmează legătura dintre Gallia și imperiul roman pentru totdeauna. Latifundiile mari și magistraturele de căpetenie rămân cu toate aceste în mâni romane și mai departe. Firele de drept public cu imperiul se rup, și puterea aristocratică stăpână peste întinse latifundii crește mereu și îmbracă înfățișare tot mai mult militară. Relațiile dintre rege și supuși îmbracă caracterul dreptului privat jignit prin amestecul unui al treilea mai puternic. În acest feudalism nu e permis a vedea ceva instituțiune nouă de drept și chibzuită dinainte, ci este numai o stare de echilibru labil al puterilor militare ce se schimbă. Chiar și împărțirile administrative arată statornic tendința de a se preface în ostășești și ereditare. Scriitorul *Seignobos* găsește mai mult decât zece mii de astfel de suveranități minuscule. Dela veacul al X-lea încep a se forma domniile feudale mai întinse. Raporturile organice ale vieții economice îmbrățișează teritorii tot mai mari. În luptele necurmate ale regilor, — ale regilor minusculi — ale comiților, — ale episcopilor, — ale abaților, — ale cavalerilor înarmați, cei mai slabi sunt doborâți dând loc provinciilor neatârinate tot mai mari, ale căror populațiuni se trezesc la conștiința naționalității lor înguste, provinciale.

O mișcare de importanță istorică universală se ivește la începutul veacului XII în întreaga Europă: emanciparea municipiilor și formarea orașelor. Aceste două hotărăsc lupta dintre puterea regală și cea a feudalilor în favorul puterii regale. Europa se avântă iarăși dela gospodăria naturală primitivă la cea bănească. Economia întemeiată pe schimbul de produse generalizat este simptomul înfloririi cuceritoare a forțelor economice naționale.

Începând cu Filip-August stăruința cea mai energică a regilor este a elibera comunitățile orașenești și sătești de sub stăpânirea feudalilor și a le aduce în strinsă legătură cu puterea regală. Și a găsit 236 documente din veacul XII și XIII cuprinzând măsurile ocărnuirii cu privire la comunitățile amintite. „Aceasta fu o privilegiu de tot nouă: Un regat care se interesează de clasele muncitoare și stăruie prin toate mijloacele ca să apere comerțul și industria față cu samavolnicile feudalilor”. *Blanqui* *Historie de l'économie politique en Europe*. Tom. I pag. 218.

Sub Ludovic cel sfânt politica aceasta se afirmă tot mai tare. Elementul cetățenesc ca razim credincios al puterii regesti intră în primul plan în întreaga administrație. Nu e ceva întâmplător, că aceasta consolidare a puterii regesti coincide cu marea reformă financiară a lui Ludovic cel Sfânt. Esența reformei era că Ludovic făcu banul regese mai bun, mai stabil decât cel al feudalilor, a răspândit folosirea lui și a mijlocit ca să fie întrebuintat în întreg regatul. Mai elocvent ni-o spune asta faptul că ordonanța regescă dela 1263, regele face să fie consemnata de către cetățenii din Paris, Provins, Orleans, Lens și Laon.

Aceasta nouă viață și eliberațiune a orașelor

față cu feudalismul ne ofer privilegiu unei mișcări statornice, ascendente. Harta Europei feudale o acopăr roiuri de comunități neatârinate în veacul XII. *O nouă idee revoluționară pătrunde în spiritul public: ideea orașului liber. Dicționarul politic se îmbogățește cu un cuvânt nou, cu noțiunea comunei.* Gospodăria feudală se dizolvă și își ia începutul gospodăria națională a liberului schimb. Se începe o mai mare împărțire a muncii, un schimb de negoț mai vast, — organizarea comerțului, — a dreptului pieței față cu dreptul feudal.

În urma muncii locurile aceste ale negoțului se tot „înmulțesc și legăturile de schimb sunt „mai vii. Față cu lumea feudală particularistă „ele gravitează spre unități tot mai mari pe „tărîmul economic, ca și regatul pe teren politic „și militar. Și cu toate că viața orașenească se „feudaliza și ea până la un grad oareșcare „brăcând încâtva tendința izolării de sine și a „excluzerii străinilor a lumii dimprejurul său totuși în esența sa cea mai interioară în felul său economic și politic lumea aceasta nouă este lumea schimbului, a comerțului, și a libertății, cari duc în mod necesar dela individualismul orașenesc la sentimentul național, aceasta etapă necesară a progresului viitor cum zice istoricul sever și minuțios, precis *Jaques Flach*.

Sfârșitul feudalismului este aurora statului național francez. Feudalismul e zdrobit total prin Richelieu cu puterea armelor. Prin sânge și prin aur fu făurită națiunea și statul francez și tot astfel se făuresc toate națiunile și statele naționale.

Scrisoare din Iași

Încă un monument. — Mișcări semnificative. —
In vilegiatură.

Iași, 26 Iunie (9 Iulie).

Un lucru vechiu: specialitatea principală a Iașului e de a ridica monumente. Și cece e mai de accentuat: aci nu se ridică *oricui* monument, ci numai la acci cari au cinstit cu adevărat trecutul nostru. (Asta nu înseamnă însă că s'au ridicat monumente tuturor celor ce meritau).

Mă rog, e de ajuns la cineva să enumere numele celor eternizați pe pietele Iașului pentru ca să facă oricine din afirmația de mai sus o convingere. Începând cu Ștefan cel Mare, a cărui statuie e dacă nu mă înșel cea mai veche, continuând cu bustul lui Grigore Ghica, statua lui Miron Costin, a lui Vasile Alexandri, și sfârșind cu cele mai nouă: ale lui Milai Kogălniceanu și Vodă Cuza, nimeni nu și poate exprima nici cea mai mică rezervă asupra numelui unuia măcar dintre cei enumerați.

Zilele acestea, Senatul Universității, a hotărît în una din ședințele sale să adreseze în toamnă un apel profesorilor, învățătorilor și tuturor intelectualilor din țară și toate unghiurile locuite de Români, pentru mărirea fondului necesar ridicării unui frumos bust marelui cugetător și bun român Vasile Conta, care se știe că a fost și profesor la Universitatea din Iași.

Inițiativa e mai presus de orice laudă, căci nu e intelectual român care să nu știe ce a însemnat Vasile Conta în analele cugetării filozofice din întreaga lume și în cele politice din țara noastră.

A surit chiar ca o victimă a prea marelui său interes pentru viața politică, care era în momente foarte critice după războiul dela 1878. Pentru această viață, căreia i-a consacrat sănătatea, și-a jertfit propria sa viață.

Dar asupra acestui merit, de o importanță capitală, îmi rezerv latitudinea de a reveni, după ce voi fi aruncat o privire asupra vestitelor sale discursuri parlamentare.

Autoritățile locale au fost azi alarmate de o știre destul de gravă ce le-a sosit din județ.

E vorba de o mișcare fărănească. Nu e prima dintre mișcările sporadice cari au avut loc ici și colo — jud. Dolj, jud. Dorehoi, Rucăr, Biczaz... — după groaznică pornire, canibalic înăbușită, dela 1907.

Locuitorii de pe moșia Borșa, proprietatea Casei sf. Spiridon, s'au răscolat, amenințând să vie în masă la Iași, pentru a se plânga episcopilor Spiridoniei de cum modul cum cel chemat administrează acea moșie.

Acel administrator în loc să deie pământ locuitorilor de pe moșie, a arendat 300 de hectare unui om politic — „d'ai noștri” — și 600 de hectare unuia dintre renumiții Fișerești, pe prețul ridicol de 40 lei hectarul, în loc de 120 lei, prețul normal...

Cu toată legea din 1908, a învoelilor agricole, cari trebuiesc făcute după anumite forme, iată cum se înțelege în România să vindece cea mai veche și mai dureroasă rană a noastră: chestia agrară.

Și nu va fi rezolvită această chestie, atâta vreme cât unele legi nouă, ca aceea a învoelilor agricole, nu vor fi aplicate de oameni noi.

De multă vreme animația Iașului, ca și a celorlalte orașe a început să slăbească din ce în ce.

Boerii cei mai subțiri ne-au părăsit încă din Februar, ducându-se să admire cerul de azur al Nizei, iar ceilalți, au început să se ducă acum pe la localitățile climaterice și balneare, din țară și mai ales din străinătate.

Mulți își caută sănătatea sdruncinată, tot din pricina greșelilor lor; dar cei mai mulți afectează în... oboșiți. Sunt tocmai cei n'au cunoscut niciodată munca. Nervii lor dilatați, de cele mai variate și mai capricioase senzațiuni, nu mai vbrează cu ușurință la orice. De aceia posesorii lor sunt în căutarea celor mai nouă mijloace de excitare.

În lături, vulg, și descopere-te în tăcere: trec oboșiți, trec nevropații...

Șt. P. Moldovanu.

Dela „România Jună” din Viena.

În sfârșit i-a reușit societății „România Jună” să împlinească una din dorințele multor generații părăndate printr'însa, să editeze *monografia sa istorică*, scrisă de dl *Ion Gramadă*, cunoscut publicului cetitor din interesantele sale articole istorice apărute în „Viața Românească” și în alte reviste și jurnale.

Această lucrare, care cuprinde atâtea date nouă privitoare la viața noastră culturală și trebuie să intereseze pe ori ce Român, a fost executată în condițiuni excelente de „Concordia” din Arad, tipografia partidului național român din Ardeal.

Venitul curat, ce va reuși din desfacerea monografiei editate de societatea „România Jună” cu mari jertfe, e menit pentru idealul de decenii al tinerimei grupate în jurul acestei vechi instituțiuni românești: *crearea unui internat pe seama studenților români din Viena*, în vederea căruia, ori ce suprasolviri vor fi un însemnat obol pentru realizarea aceluia alumneu și se vor publica pe cale ziaristică.

Desfacerea monografiei a luat-o asupra sa cu mult devotament membrul nostru dl *Ionel Tilea*, Sibiu (Nagyszeben) Schulgasse 8, căruia, rugăm să i se adreseze toate corespondențele privitoare la desfacere, la prețul exemplarelor și la eventualele suprasolviri.

Prețul unui exemplar: pe hârtie simplă 3 cor. (România 4 lei), pe hârtie de lux 5 cor. (România 6 lei).

Viena, la 7 Iulie n. 1912.

Pentru „România Jună”:

D. Marmeliuc,
președinte.

Simion S. Benea,
secr. de externe

Dela frații îndepărtați.

Zi de sărbătoare.

— Corespondență particulară. —

Monastir, Iulie 1912.

Ziua când sosește la noi ziarul „Românul” este o adevărată zi de sărbătoare pentru membrii corpului didactic din acest oraș. Această valoroasă foaie trece din mână în mână și este sorbită cu nesăț, după cum se absoarbe un aer oxigenat, aer purificator și dătător de viață. Faptul se explică. Frații noștri din Transilvania se află în aceeași categorie cu noi, luptând din răzputeri spre a-și apăra limba și religia strămoșească.

Admirăm capacitățile conducătoare ale fraților noștri din țara cetate a Românilor. Cu așa oameni viitorul acelei părți, a neamului este asigurat. Din nenorocire Românilor din Turcia, cu toată bunăvoința pasivă a guvernului imperial, nu le merge bine și aceasta în primul rând din cauza lipsei bunilor conducători. Aceștia nu sunt expresiunea poporului nostru. Ei sunt trimiși din România din considerațiuni străine de interesele neamului. Ei sunt în contra colaborării poporului în chestiunea noastră culturală. Nici unul din actele frumoase, câte s'au petrecut aici, nu este legat de numele vre-unui dintre aceștia Hamiți ai chestiunii macedo-române. În Turcia de patru ani este constituțiune, dar în chestiunea aceasta până acum samavolnicia este constituțiune și desordine este ordine. Dacă am fi avut un șef religios, urma dela sine să avem și noi organizația noastră școlaro-biserică. Însă nici în această privință nu s'a lucrat și nu se lucrează serios. Vorbe și tot vorbe, iar poporul s'a săturat de minciuni. Moralul său e deprimat și leacul nu se vede nicăiri. Cel mai bun lucru după mine este angajarea unui bărbat dintre luptătorii din Transilvania, recunoscut ca autoritate în materie școlară, dar mai ales națională. Părerea mea este părerea multora. Rugăm pe d-nii dela „Românul” să îmbrățișeze această idee și să se facă apărătorii ei, dacă bine înțeles o vor găsi de fundată. „Românul” este un organ, care, sub toate raporturile, merită să vorbească în numele întregului neam românesc.

Universitate românească.

O deosebită bucurie ne-a cauzat părerea emisă în „Românul” despre necesitatea înființării unei universități românești în Transilvania. Din toate punctele de vedere Români din Austro-Ungaria ca număr, cultură și organizație economică au înaintat foarte mult. Dorita universitate are să fie coroana instituțiilor culturale. Această universitate are menirea de a lumina pe absolvenții liceului nostru din Monastir. Ea, pe lângă studii va avea influință binefăcătoare privitor la educațiunea lor națională. Mediul, de care dă tinerimea noastră în țara românească, nu este favorabil în această privință. Pe frații liberi nu interesele neamului îi preocupă, ci interesele și luptele de partid. Și de aci urmează: „Spune-mi cu cine trăiești ca să spun cine ești”.

Deci, aduc un argument mai mult pentru înființarea universității din Transilvania.

Mișcarea albaneză.

Curioși sunt și Albanezii aceștia. Cu expedițiunea lui Torgut pașa și cu măsurile, ce le-a luat guvernul în folosul lor, s'a crezut că liniștea va fi neturburată în Albania. Totuși potolirea a fost numai la suprafață. Curente și agitațiunile n'au încetat acțiunea lor ocultă. În Albania se cheltuiesc milioane și armele se distribuie gratuit. De unde și pentru ce toate acestea? Din zările turcești nimic nu poți afla. Se vorbește despre agitatori, dar în solda cui sunt agitatorii aceia? Tăcere.

Mai toată lumea știa, presupunea că sunt în solda Austriei, care lucrează prin Muntenegru. Acum în urmă altă versiune și-a făcut apariția, anume; Anglia, Rusia și Italia au proiectat autonomia Albaniei în vederea de a se pune o stavilă lui Drang nach Osten. Deci cererile Albanezilor către sublima poartă de a li-se acorda autonomie, cu diotă aparte, ca limba de cancelarie să fie limba lor etc. etc. sunt inspirate și susținute în primul rând de Englezi. Deci mișcarea actuală a Albanezilor este în contra Austriei.

Dacă ar fi așa, însuși Onor. guvern otoman ar fi de o potrivă interesat să-și asigure hotarele dinspre partea nordică și fără a fi mult rugat este obligat să acorde cu grăbire cererile revoltaților. Turcia va mai avea încă un folos. Va fi scutită de miile de lire, ce le înghive Albania din celelalte părți ale imperiului.

E mai mult decât sigur, că, după un an sau doi, singuri Albanezii se vor sătura de autonomie nu atât din cauza lipsei de oameni pregătiți, cât din cauza acutei sărăcii materiale, ce domnește în țara lor. Dacă dar versiunea din chestiune ar avea un sâmbure de adevăr, guvernării otomani comit o adevărată crimă de stat, mobilizând o armată formidabilă și împănând cu dânsa toate colțurile Albaniei și Macedoniei. Guvernării otomani însă nu sunt lipsiți de spiritul diplomatic și de vederi politice. Oricum patria noastră trece prin grele împrejurări nu atât din cauza mișcării albaneze, care fără doar și poate va fi potolită, cât mai ales din cauza indisciplinei, care și-a făcut apariția în armată. Și în armata otomană s'a început a se face politică, ceea ce este destul un semn de îngrijitor. Garanția existenței imperiului o formează armata. Sperăm în îndreptare.

Lumeanu.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani.

FILIALA DIN ARAD,
Bulevardul ANDRÁSSY nr. 20.
(Palatul Fischer Eliz)
a BAZARULUI DE DANTELE din Budapesta

va aranja

Vânzare ocașională

pentru vară.

Mătăsuri cor. 1:16; materii de dantele dela 48 fileri în sus; dantele dela 2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri în sus; ciorapi de muolin de mătasă dela 85 fileri în sus; resturi de dantele cu preț scăzut de 50%.

O alianță româno-bulgară?

— Mișcarea din Sofia pentru a o fonda. —

Atitudinea pasivă a României în politica balcanică, aparentă sau reală, are avantajul de a fi profesională mai mult decât o activitate energică și cu directivă vădit hotărâtă.

Pe când se poate afirma cu precizie că orientarea balcanică a Greciei, Serbiei, Muntenegrului, Bulgariei și Turciei, despre tendințele României în această privință nu se poate prezenta nimic sau cel mult se poate spune că ele se rezumă în menținerea statului quo, formulă simplă, lipsită mai întotdeauna de valoare doctrinară.

Politica balcanică a României apare astfel ca o enigmă și ea e cu atât mai turburătoare în cât această țară are interese bine stabilite în Balcani, cari să-i impue o linie de conduită mai clară și mai impetuoasă.

În fața acestei enigme stau nedumerite, înțelegătoare toate țările din peninsulă: ce sinteze politice încheagă dânsa? cari îi sunt prietenii și rivalitățile?

Două țări mai cu seamă se încearcă, neobosit, să descifreze, să ghicească taina Sfînxului balcanic: Bulgaria și Turcia. Amândouă au interes să păstreze în România un prieten, dacă nu un aliat, și amândouă se trudește zadarnic să ajungă la deslegarea ce caută, căci constatarea ce fac nu reușesc decât să le desorienteze puțin.

Din această cauză, orice act al uneia din aceste două națiuni, care ar avea aerul să dovedească cum că ea s'a apropiat mai mult de noi, este pătruns în o parte sau în întregimea a ceea ce pare a fi cu tot dinadinsul taina noastră, și numai deocărmă susceptibilitatea celeilalte și că loc la polemici, uneori violente, între ele.

Așa a fost când s'a vorbit de o convenție militară turco-română: în această împrejurare, Bulgaria spumase împotriva Turciei, fără să ne ține seama și pe noi, se înțelege; așa e acum când se face caz de o apropiată înțelegere româno-bulgară pe terenul economic și politic: Turcia își manifestă neplăcerea și se silește să scoată în evidență falsitatea unei prietenii bulgare.

Ne îndrumăm oare în adevăr spre o apropiere româno-bulgară cu caracter economic și politic?

E fapt că în unele cercuri bulgare există o mișcare activă pentru o înțelegere cordială și, eventual pentru o alianță cu România. Camera de comerț și industrie din Sofia a convocat o adunare de comercianți și industriași, pentru a se forma un comitet care să lucreze pentru o apropiere româno-bulgară economică și politică.

Dorința unor relațiuni cordiale cu noi este deosebit de vie în aceste sfere că, de sigur, dacă ne dorim să căutăm sursa multora din zvonurile cari vor cu tot dinadinsul să creze o alianță de înțelegere între Curțile din Sofia și București — zvonurile cari uneori dau ziaristului subiecte de romane senzaționale — nu trebuie să rătăcim prin cancelariate și sedii diplomatice, ci să ne ducem deadreptul în Bulgaria.

E de crezut, chiar, că dorința acelor cari vor prietenia e sinceră, tocmai pentru că e interesată. Un articol al ziarului „Dnevnic” arată foarte bine de ce e preferabilă pentru bulgari o înțelegere cu România.

„Dnevnic” exprimă speranța că Bulgaria va întâmpina atâtea dificultăți, câte a avut cu Serbia și cu Grecia, în politica sa macedoneană, deoarece România nu apără în Macedonia decât 150.000 până la 200.000 de aromâni și e probabil că ea nu se va opune ca Bulgaria să devie la mare stat. De altfel, spune „Dnevnic”, România are alt obiectiv extern: Transilvania, unde sunt peste trei milioane și jumătate de români. Deci, pe când Serbia și Grecia se prezintă ca doi rivali, România singură prezintă toate garanțiile unei bune prietenii.

Adevărul e că experiența cu Grecia și cu Serbia a fost plină de decepții pentru bulgari. Acum doi ani, se părea că se pecetluiseră o apropiere greco-bulgară, dar a fost de ajuns ca interesele grecești în Macedonia să fie jignite, pentru ca această apropiere să se evaporeze. O a doua încercare recentă de apropiere greco-bulgară, care avea să se concretizeze prin unirea bisericilor bulgară și greacă și care avea concursul oficios al Rusiei, n'a avut alt rezultat decât că a aprins și mai tare conflictul dintre patriarhatul ecumenic și exarhatul bulgar.

S'a trecut la o încercare de apropiere economică și politică cu Serbia. Poate că pe terenul economic s'ar fi ajuns la o înțelegere și s'a adus în discuție și chestia politică, adică chestia Macedoniei și din acel moment s'a desmintit, în mod oficios, de trei ori versiunea unei alianțe sârbo-bulgare. Ziarele bulgare, stambuloviste, au spus lămurit că uniunea vamală sârbo-bulgară și-a găsit moartea în... Macedonia.

Se poate menționa și proiectul bulgar al unei alianțe în trei: între Bulgaria, Grecia și Muntenegrul dar și el a avut un sfârșit lamentabil, tot din cauza chestiei macedonene, complicată de astă dată cu chestia albaneză.

Prin urmare, Bulgariei i-a rămas un singur refugiu: România, care n'ar fi având interes să-i fie rivală în Macedonia.

N'are interes? E de presupus, e probabil că nu, asigură unele cercuri din Sofia. Dar siguranța nu există. România nu s'a explicat clar niciodată în această direcțiune, cum, de altfel, n'a făcut nici o profesiune de credință asupra întregii sale politici balcanice.

În vreme ce se făureau atâtea proiecte de acorduri balcanice, România sta la o parte, nepătrunsă, din ce în ce mai enigmatică. Cuvântul său oficial nu era nici de război, nici de pace; nu exista.

Intrigante, sierele politice bulgare vor să aibe o explicație și aci găsim al doilea motiv al încercării ce se pune la cale la Sofia pentru o apropiere de România. Cum aranjamentele economice implică pe cele politice, România va trebui să ia pozițiune față de Bulgaria, va trebui să-și destăinuiească gândul.

Aceasta, firește, e o speranță, căci nimic nu garantează că România nu va repeta tactica oracolelor din vechime, cari lăsau la aprecierea solicitatorului sensul profetiei lor. Cât de mult s'ar bucura Turcia dacă ar fi astfel, căci nici ea nu ne înțelege. Ne crede prietenii ei, dar cine știe?

Turcia se uită cu grijă la mișcarea de alianță bulgare-română pornită la Sofia și presa ei vrea să ne pue în pază împotriva primejdiei bulgare. „Iktiham” scria acum câteva zile, în esență, că România își deschide o prăpastie sub picioare punându-se în contact cu Bulgaria. „Le Jeune-Turc”, mai moderat, dar mai usturător, consideră drept boală înclinarea aceasta a bulgarilor de a țelui la acorduri politice cu țările balcanice și numește utopie proiectul de acord cu România.

Printre rînduri, presa turcească pare a ne întreba: ce credeți? ce aveți de spus? care e crezul vostru balcanic?

Sfînxul tace.

„A—l’.

I. S.

„VÁROSMÁJOR SANATORIUM :: ȘI HYDROTHERAPIE” ::

Budapest, Városmajor-u. 64.

Director :

Dr. ADALBERT COSMUTZA.

Liberarea românului Tacit.

Ce scrie „La Tribuna” din Roma.

Din ordinul autorităților judecătorești a fost eliberat din temnița din Roma românul Nicolae Tacit, închis pe la înfața lui Martie trecut, deoarece judele de instrucție îl bănuia că a fost unul din atentatorii cari au voit să-l împuște pe regele Italiei. Eliberarea a avut loc în 7 Iulie la orele 16 (adecă 4 p. m.). Comisarul Rostagno, șeful poliției judiciare dela penitenciarul central, a trimis pe la ora amintită doi agenți în haine civile la Regina Coeli (temnița lui Tacit), cu ordinul ca să-l iee în primire pe cel deținut și să-l acompanieze în trăsură până la penitenciarul central.

La Regina Coeli, în sala de așteptare destinată pentru familiile celor întemnițați, sosise la ora 4 p. m. gentila doamnă a românului. Dânsa, care de cinci zile venise în Roma dela București, era cuprinsă de cea mai mare teamă din pricina sortii soțului ei, despre a cărui eliberare întârziată primi într-o zi liniștitoare veste, că în sfârșit Nicolae Tacit va fi pus pe picior liber în urma ordinului dat de autoritățile judecătorești pe ziua de 7 Iulie st. n.

Întâlnirea lor — deși doamna Tacit dela sosirea ei în Roma își vizitase des soțul în temniță — a fost urmată de o vie emoție din ambele părți. Doamna, întovărășită de un frate al ei care venise cu dânsa în Italia, nu voia să se despartă de soțul ei, ci doria să-l întovărășească și în această ultimă etapă a încarcerării până la penitenciar. Dar Nicolae Tacit a desfătuit-o, îndemnând-o să se întoarcă acasă — strada Cernaia 15, unde-și închiriaseră o cameră la sosirea ei — și să-l aștepte acolo. La orele 5, Nicolae Tacit, într-o trăsură și întovărășit de doi agenți secreți, sosi la penitenciarul central, fiind imediat condus în cabinetul comisarului Rostagno, unde se afla și comisarul Caporalli, comandantul secției de agenți politici.

„Ei, după atâtea vreme, iată-te!” îi zise salutându-l cu'n suris comisarul Rostagno. — „Iată-mă aici!” răspunse Nicolae Tacit, înclinându-se și surizând ca și cum ar fi voit să zică: „Soarta mea s'a împlinit în fine!” Comisarul Rostagno l'a supus pe Tacit, cât ai clipi din ochi, la niște formalități obicinuite, descosându-l, înainte de toate, asupra domiciliului său viitor. — „Mă întorc la București” — răspunse Tacit într-o italiană perfectă — „unde mă așteaptă fetițele mele și familia. Pe drum are să mă întovărășească soția, care-i aici în Roma.” — „Și când plecați?” — „Imediat: probabil chiar mâne seară.” — „Pe ce drum veți apuca?” — „Pe cel mai scurt: Veneția, Triesta, Budapesta, București.” — „Ce locuință veți lua în decursul scurtei voastre petreceri în Roma?” — „Strada Cernaia 15”. După aceea comisarul Rostagno i-a zis lui Tacit surizând: „Ești liber!” și i-a întins mâna, pe care Tacit o strînse cu căldură. Făcu asemenea și cu comisarul Caporalli, apoi cu'n mers ușor ieși din odaie pe coridor, apucându-l când în dreapta, când în stînga. Un gardian l-a îndreptat pe drumul cel drept și...

...Nicolae Tacit se trezi înaintea unui redactor dela ziarul „La Tribuna”, care se apropiă îndată de dânsul. — „De Tacit, bună ziua și... bucurați-vă!” Deoarece românul rămase surprins de o... agresiune așa de cordială din partea unui necunoscut, ziaristul i-a explicat îndată cine-i. — „O, cu plăcere, cu cea mai mare plăcere!” exclamă românul arătându-i bucuria, continuând și mai departe într-o italiană destul de bună: „Le sunt foarte îndatorat ziaristilor dela „Tribuna”, cari înainte de câteva zile au primit-o așa de amabil pe soția mea, interesându-se foarte mult de cazul meu”...

Pe urmă plecară amândoi discutând. Tacit povesti că în temnița a învățat italianește, că nu le poartă nici o ură italianilor și că ce anarhist

Birou de arhitectură

inginer
diplomat

Robert Goldschmidt

autorizat legal.

Telefon: 489.

Braşov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale. — Proiectarea și executarea stabilimentelor electrice și de mașinării. —

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe rotunde, specialități proprii probate. — Executare de stabilimente hidrodinamice și de mări. —

Liferare de mașini pentru ramurile industriei.

este el, dacă pe cele două fetițe ale lui le-a botezat „Carmen” și „Sylva”. Ajungând în strada Cernaia nr. 15, doamna Tacit deschide fereastra, plutind din batistă. Ambii domni se despărțiră.

Aeroplanul lui Vlaicu pentru armata română.

„Voința Națională” scrie următoarele: Se spune că aparatul de sburat Vlaicu nu e bun pentru armată, fiindcă nu poate lua în el decât un singur om. La concursul de aviație pe câmpia Aspern, Vlaicu a excelat tocmai în problemele ce interesează armata: aruncarea de proiectile, cercuri mici cu viragiul cel mai îndrăsnit posibil și aterisarea silită. Vlaicu a fost clasificat de două ori întâiul — înaintea îndemânatecului Garros — în concursul pentru aruncarea de proiectile și al doilea, aproape egal cu concurentul francez, în aterisarea silită și cercuri mici. S'a mai dovedit că aparatul Vlaicu are o stabilitate perfectă și că pilotul îi poate conduce cu multă ușurință. Așa fiind, ce lipsește aparatului Vlaicu pentru a fi de folos armatei noastre? În studiul actual al problemei aviației, aparatul Vlaicu ocupă, în ceea ce interesează armata, dapa concursul dela Viena, unul din locurile prime. O altă acuzație ce i se aducea lui Vlaicu este că nu poate să sboare pe vânt. Afara de punctul de vedere că Vlaicu își crută aparatul, pentru a nu rămâne la un moment dat fără el, fiind sigur, după încurajarea de până acum, că nu-l va ajuta nimeni să și-l refacă, — Vlaicu a spulberat și aceasta a doua acuzare. Astfel, la Viena, la concursul de viraj îndrăsnit și cercuri mici, a sburat în ziua de Joi, pe un vânt puternic, uimind pe toți cunoscătorii prin stabilitatea aparatului său. Această stabilitate se datorește faptului că toată greutatea se află sub aripile monoplanului, principiu opus celorlalte sisteme de aparate de sburat. Concursul de virajuri scurte a mai dovedit, că aparatul Vlaicu e cel mai perfect dirigiabil, putând face mișcări foarte primejdioase, aparatul părănd adeseori că se dă peste cap.

Cronică externă.

Criza din Turcia. Unul dintre cei mai marcanți și mai de valoare bărbați ai Turciei, Mahmud Şeiket a demisionat din postul său de ministru de război. Cu ocaziunea revoluției din 1908, ca comandant suprem al armatei revoluționare, prin caracterul său modest și precauționea înțeleaptă, cu care a înăbușit în germene contrarevoluția isbucită din cauza detronizării sultanului Abdul Hamid a ajuns numele lui cunoscut în întreaga Europă. După zilele lui de biruință s'a retras la locul al doilea și a cedat locul de conducere politicianilor. În timpul noului regim în calitate de ministru de război nu s'a auzit mult despre el.

În scrisoarea lui adresată marelui vizir el își motivează abdicarea cu aceea, că după ce s'a votat legea privitoare pe ofițeri, executarea acestei legi, simțindu-se el prea obosit, o lasă pentru urmașul său. Mahmud Şeiket a fost de altcum capul guvernului actual și omul de încredere al comitetului june-turc și astfel reprezentantul politicii, care după înfringerea contrarevoluției din Constantinopol a luat mai mult sau mai puțin caracterul unei domnii militare. Mișcarea ofițerilor îndreptată împotriva domniei junilor-turci, de sine înțeles, a trebuit să-l pretindă pe ministrul de război în primul rând ca jertfă. El era legătura între ministerul de război și comitetul junilor-turci și chiar legătura aceasta a voit să o rupă conjurația ofițerilor, ca armata să nu fie un instrument al politicii junilor-turci. Căderea ministrului de război arată însă și slăbiciunea junilor-turci sacri-

ficând ei pe cel mai bun militar și cel mai hotărât conducător al lor. E o mare întrebare, oare căderea lui Mahmud Şeiket nu va aduce cu sine biruința conjurației militare și înfringerea domniei junilor-turci. Din Constantinopol o știre anunțată deja, întreg cabinetul își va da demisia și s'au început tratative cu pașa Tevfik ambasadorul turcesc la Londra, ca să preia postul de mare vizir și conducerea ministerului de externe.

În întreaga Turcia e o fierbere și după știrile sosite răscoala s'a răzbit și asupra Albaniei de sud. În situația de tot gravă din Turcia abdicarea ministrului de război, Mahmud Şeiket e de importanța cea mai mare.

Din partea junilor-turci s'a făcut în ultimul timp încercarea, ca să preia portofoliul ministrului de război Nazim Pașa, a cărui numire de ministru de război în 1909 a pricinuit căderea lui Kiamil Pașa. Nazim Pașa a refuzat primirea portofoliului. După o versiune ar fi refuzat preluarea portofoliului și generalul Gâzi Ahmed Muktar, președintele senatului. E interesant răspunsul ce l-a dat fostul mare vizir, Hussein Hilmi Pașa, fiind întrebat că, adevărat e, că a fost înbiat cu formarea cabinetului.

Hilmi Pașa cu ocaziunea demisionării sale a declarat că timp de 3 ani nu va mai primi nici un oficiu de stat. Din acești 3 ani mai restează 6 luni. Regretă abdicarea lui Mahmud Şeiket și e de părere, că în urma acesteia va demisiona întreg cabinetul. Cabinetul — a spus Hilmi Pașa — n'a voit să cedeze în fața pronunțărilor din Monastir, dar Şeiket s'a prea grăbit și astfel s'a jertfit înzadar și acum cabinetul pierzându-și sprijinul cel mai puternic va fi nevoit să demisioneze.

Cu conducerea provizorie a ministerului de război a fost însărcinat ministrul de marină, Mahmud Şeiket Pașa a fost numit cu ocaziunea abdicării sale de senator.

Între răsculații albanezi și trupele otomane au fost la Kruija lupte sângeroase. Se anunță că o companie întreagă ar fi fost nimicită.

În Anatolia s'a format un comitet, care intenționează să convoace o adunare populară în Konja la mormântul renumitului derviş Mevlevi, care să se ocupe cu chestia, ce măsuri ar trebui luate, ca constituția să fie asigurată împotriva abuzurilor guvernului. În această adunare se va hotărî și cu privire la răscoalele din Albania și Monastir, cercetându-se cauzele răscoalei.

Kokovzev despre împăratul Germaniei. Prim-ministrul Rusiei, Kokovzev, cu privire la întrevăderea din Baltic-Port a făcut unui raportor dela un ziar berlinez următoarele declarații:

Cu ocazia întrevăderii am vorbit cu împăratul Germaniei în patru rânduri, mai de multe ori am conferat cu cancelarul imperial german și de fiecare dată n'am convins de iubirea sinceră de pace a împăratului Wilhelm, de prietănia lui caldă față de Rusia și de onestitatea politicii germane. Apropierea personală a bărbaților de stat și schimbul amănunțit de idei a întărit în mod statornic prietănia întemeiată pe încrederea reciprocă și pe onestitate.

În timpul întrevăderii de 3 zile dispoziția noastră a tuturor a fost avântată și de o armonie fără păreche, și buna dispoziție n'a fost conturbată de nici cât de puțină disarmonie. Dela Tar până la cel mai mic ofițier, toți au fost fărnațați de persoana împăratului Wilhelm. Împăratul german a părăsit Baltic-Portul cu mulțumirea cea mai mare și Tarul și-a exprimat încrederea și prietănia sa călduroasă.

Conversația în Baltic-Port, a decurs în partea cea mai mare a ei în limba germană.

Consiliul central al „Asociației corpului didactic și bisericesc român.”

Consiliul central al Asociației corpului didactic și bisericesc român din imperiul otoman, recunoscând importanța înființării de biblioteci în folosul culturii poporului, în special a unei biblioteci centrale la Monastir, care trebuie să fie prevăzută în primul rând cu operele scriitorilor români, și-a luat dânsul această grea sarcină, crezând că mărinimia aceluia, la cari va apela, și puținele mijloace, de cari dispune Asociația,

vor fi îndestulătoare spre a se aduce la îndeplinire această operă culturală.

De aceea, în numele Asociației și a cultorei, consiliul central, cere ajutorul tuturor românilor de bine constător din cărți sau bani.

C. I. Cosmescu,
președinte.

I. Vuloagă,
secretar.

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Iulie n. 1912.

Mari serbări culturale în Arad.

Punerea pietrii fundamentale pentru noua școală de fete.

Sborul lui Vlaicu.

Reprezentările artiștilor noștri.

Interesul pentru sborul lui Vlaicu în Arad este enorm. Ne sosesc din toate părțile veșnică o mulțime nemaipomenită de oameni veni pe Duminecă la Arad să se delecteze în sborul eroului dela Aspern. Toate ziarele maghiare din Arad aduc articole elogioase pentru d. Aurel Vlaicu numindu-l „eroul văzduhului” și toate recunosc, că fiul țaranului român dela Binținț a câștigat la Viena gloria țării, în care el s'a născut.

Spre a înlezni sătenilor noștri câștigarea de bilete și astfel intrarea pe câmpul de lângă pădurea Ciala, am trimis în toate comunele mai fruntașe din comitatul Arad și Cianad preoți și învățători și alți fruntași în număr mare bilete de intrare cu 1 cor. și pe toți, care doresc să vină la Arad, îi rugăm să cumpere biletele de intrare în satul lor, ca să înlezească astfel și dânsii munca comitetului de aranjare.

Aducem din nou la cunoștința publicului că toate străzile Aradului, cari se deschid spre câmpia de lângă pădurea Ciala, vor fi închise în ziua sborului și eșirea la câmp se va putea face numai cu bilete de intrare.

Dupăce ni-a venit la cunoștință, că societatea trenului de motoare dela podgorie nu dispune de vagoane în număr suficient și din păce ni s'a vestit și aceea, că de pe valea Crișului-Alb vor să vină oamenii cu miile la Arad, am luat măsuri ca societatea căilor ferate Arad-Cianad să pună pentru ziua de Duminecă în circulație un tren special între Boros-Sebeș și Arad cu prețurile regulate de clasă a III-a.

Rugăm deci pe toți domnii preoți, învățători și intelectualii români să vestească sătenilor noștri din preajma liniei ferate Boros-Sebeș—Arad despre trenul special, al cărui mers îl publicăm aci:

Trenul special pleacă:

Dela Boros-Sebeș la orele	11.05
Dela Răpsâg	11.29
Dela Bocsâg-Beliu	11.44
Dela Borosineu	12.16
Dela Mocrea	12.28
Dela Târnova	12.46
Dela Seleuș-Cigherel	1.04
Dela Pâncota	1.22
Dela Mâsca-Măderat	1.31
Dela Șiria	1.45
Dela St.-Ana	2.14
Dela Zimand	2.38

Sosește în Arad la orele 3.06.

Acest tren special va pleca din Arad îndărăt spre Boros-Sebeș la orele 7.50 seara și va sosi în Boros-Sebeș la orele 11.39 noap-

tea, oprindu-se, bine înțeles, la toate stațiile, la cari s'a oprit în mersul lui spre Arad.

Asemenea vestim celor din preajma liniei ferate Seghedin-Arad, că la motorul, care pleacă din Nădlac spre Arad la orele 12.15 la amiazi se vor adăuga în gara din Nădlac mai multe vagoane, ca să aibă loc comod toți aceia, cari ar dori să vină la sborul de după amiazi la Arad. Comunicăm din nou mai ales fraților noștri din Nădlac, că motorul, care pleacă din Arad seara la orele 7.10 nu va merge numai până la Mezöhegyes, ca de regulă, ci va merge de astădată până la Nădlac și încă iarăși cu vagoane mai multe, ca toți aceia, cari vor veni la Arad pentru sborul lui Vlaicu, să se poată întoarce în aceeași zi acasă.

Sborul se va începe cam la orele 4 și jumătate așa că vor putea ajunge pe câmpul de sbor chiar și cei ce ar sosi cu trenurile cari intră în gara din Arad pe la orele 4 d. a.

Prețurile de intrare sunt: Loje pentru 4 persoane 40 cor., pentru 6 persoane 50 cor. Loc rezervat 6 cor. Loc I.: 3 cor. Loc II.: 1 coroană.

Incepând deja de astăzi biletele se pot procura în Arad la librăria diecezană și la librăria Tribunei. Biletele pentru loje se pot cere însă numai la administrația ziarului „Românul.”

Cu bucurie putem să vestim lumii românești, că sborul de Duminecă al lui Vlaicu, va fi încadrat în o serie întreagă de solemnități, cari să invedereze ca niciodată puterea de viață și aspirațiile culturale ale acestui puternic ținut românesc, aici la barierele apusene ale neamului nostru.

Solemnitățile împreunate cu punerea pietrii fundamentale pentru noua școală de fete s'au fixat cu următorul program:

1. Duminecă, în 14 Iulie nou, la orele 11 înainte de amiazi, după ieșirea din biserică, lumea se întrunește în strada Batthyány, la clădirea consistorului, de unde comitetul „Reuniunii Femeilor Române” și publicul participant pleacă, în frunte cu P. S. Sa episcopul, la locul de zidire.

2. Se face sfințirea apei și a locului, prin P. S. Sa episcopul, în calitate și de patron al reuniunii și al școlii.

3. Punerea pietrii fundamentale și cuvântarea ocazională a P. S. Sale episcopului, precum și cuvântarea „Reuniunii femeilor române.”

Senzaționalul eveniment cultural de Duminecă e așteptat cu viu neastâmpăr, nu numai în comitatul nostru, ci — după cum aflăm — și în toate comitatele mărginașe. Din comitatele Cienad, Bichiș, Timiș și Torontal ni-se anunță venirea a mii și mii de Români pentru Duminecă. Vlaicu va face mai multe sboruri și va demonstra publicului stabilitatea aparatului său aruncând la țintă mai multe proiectile. Lumea din aceste părți n'a avut niciodată ocazie să vadă producțiuni de nivelul celor ce se așteaptă pe Duminecă dela eroul dela Aspern.

Repetăm încă odată că toate gurile stră-

zilor cari se deschid înspre câmpul din preajma pădurei Ciala vor fi închise prin cordoane de soldați și polițiști, așa că nu va putea să străbată nimenea până la locul de unde se vor putea vedea atât înălțarea în aer, producțiunile, virajurile măiestre, cât și aterizarea, ceuce e farmecul principal al sborurilor. Jur de jur marele câmp va fi încunjurat așisderea de soldați și polițiști și nimenea nu va putea să străbată fără bilet.

Reprezentarea artiștilor noștri dramatici.

Seara, la orele 9, în sala hotelului Crucea-Albă vor avea loc prestațiunile artistice ale d-șoarelor Marioara G. Dima laureata elevă a conservatorului din București, Aurelia Poparadu, eleva distinsă a aceluiaș conservator, precum și ale d-lor A. P. Bănuț, Const. Calmuschi și Gheorghe Cosma artiști dramatici. Programul acestor prestațiuni asigură publicului o seară de rare delicii și în adevăr ziua aceasta mare pentru aceste ținuturi nu poate fi încoronată mai frumos decât prin aceste prestațiuni ale unor forțe menite să devină și ele tot atâtea vii demonstrațiuni ale nobleței rasei noastre.

Se va juca drama Jertfa de I. G. Miclescu. În această dramă jocul d-șoarei Marioara G. Dima atinge cele mai înalte culmi ale artei.

Se vor juca apoi trei comedii scurte, pline de strălucire, viață și umor. În comedia Pentru mama avem un drăgălaș duett între d-ra M. G. Dima și d. A. P. Bănuț. Va urma splendidă farză Recomandație și de încheiere comedia plină de umor și surprize comice Doi surzi, în care se petrece admirabil.

Atragem din nou atenția publicului asupra acestei manifestații artistice, puse sub auspiciile „Societății pentru fondul de teatru român” și conduse de d-nul Aurel P. Bănuț, directorul artistic al societății.

Bilete de intrare se pot cumpăra la librăria diecezană din Arad și seara la casă. Parchet I: 4 cor. Parchet II: 2. Loc de staț și galerie 1 cor.

Turneul artistic condus de d. A. P. Bănuț

va continua după Arad în următoarele locuri:

Marti 16 Iulie Lipova
Miercuri 17 Iulie Orăștie
Sâmbătă 20 Iulie Sebeș
Duminecă 21 Iulie Blaj
Miercuri 24 Iulie Brad
Duminecă 28 Iulie Turda.

Din Turda se va continua în comitatele nordice, în 11 August va avea loc o reprezentație în Șimleu.

Către intelectualii români din Arad.

Rugăm pe toți intelectualii români din Arad îndeosebi pe avocați, pe funcționarii dela consistor, pe funcționarii dela „Victoria” și pe toți candidații de avocat să poftescă pe mâne, Vineri, seara la orele 6 în redacția ziarului nostru,

pentruca cu toții împreună să putem stabili definitiv modalitățile de organizare sigură și reușită a sborului lui Vlaicu.

Aviz.

comunelor din jurul Aradului.

Se dă de știre tuturor celor ce vor să vină cu trăsurile Duminecă la sborul lui Vlaicu, că pe seama trăsurilor căpitanul orașului Arad a încuviințat un larg câmp lângă pădurea Ciala (pe drumul către Bodrog). Să fie deci cu toții liniștiți și să nu poarte grija că n'ar avea unde să-și lase în siguranță trăsurile.

Cătră onoratele membre ale Reuniunii femeilor române din Arad și cătră membrele Onoratului comitet al acelei Reuniuni.

S'a dat deja publicității faptul, că așezarea petrei fundamentale a școlii civile gr.-or. române din Arad se va face acum Duminecă în 14 Iulie a. c. la orele 11 înainte de amiazi și că ceremonialul bisericesc îl va săvârși însuși patronul Reuniunii și al școlii P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp. Acest act însemnat umple de bucurie inimile tuturor femeilor române din Arad și provincie, căci prin actul acesta se înlăptuește o veche și ardentă dorință a neamului nostru de a-și avea aici la marginile apusene ale româniei o cetate tare pentru apărarea culturii și a limbei românești, care se poate făptui mai presus de toate prin femeia română, crescută în credința românească și în iubirea limbei românești. Spre a dovedi bucuria noastră nemărginită pentru îndeplinirea visului nostru de zeci de ani rog cu multă insistență toate damele române din Arad și provincie și în deosebi toate membrele Reuniunii și ale comitetului ei, ca acum Duminecă în 14 Iulie a. c. să se înfățișeze la orele 11 a. m. în localurile Consistorului gr.-or. rom. din Arad, ca de acolo să mergem în trunte cu patronul nostru P. S. Sa părintele episcop diecezan Ioan I. Papp la locul, unde cu ceremonialul prescriș al bisericeii se va așeza piatra fundamentală a noului bastion pentru cultura românească a femeii române din patria noastră.

Arad, 9 Iulie n. 1912.

Sofia Beleş,
presidenta Reuniunii femeilor române
din Arad și provincie.

Bilete pentru sborul lui A. Vlaicu se găsesc de vânzare în următoarele locuri:

Librăria Weisz Leo, bulevardul Andrássy (lângă bis. rom. cat.)

Tutungeria Bauer Gvula, bulevardul Andrássy (lângă bis. rom. cat.)

Cafeneaua „Royal”, propr. Balázs Antal.

Frații Burza.

Tutungeria Weisz Antoniu (lângă „Victoria”).

Librăria Kerpel Izsó.

Librăria Juhász és Társa.

Gruber István, barbier.

Kánya Géza, ospătar.

Huszerl Mór, tutungerie de specialități.

Librăria Ij. Klein Mór.

Radu Urs, barbier, str. Deák Ferencz.

Librăria „Tribuna”, str. Deák Ferencz.

Librăria diecezană, str. Deák Ferencz.

Librăria Pichler Sándor, piața Szabadság.

Ungár Ferencz, prăvălie, str. Petőfi nr. 14.

Administrația ziarului „Românul”, str. Zrínyi nr. 1-a.

Din cauza sănteloi sărbători Petru și Pavel ziarul nostru nu va putea apărea decât Duminecă dimineața.

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-eo fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru moe bilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul mei bogat de monumente, în care efectueș vinder în mare și în mic liferez colegilor de branșeși obiecte singuraticie, în prețul de fabrică.

Veniți la Arad! Vlaicu sboară!

Dăm de știre Românilor, că am întreprins la direcțiunile tuturor căilor ferate, cari vin către Arad, ca acum Duminică după Sânpetru în 1/14 Iulie să pună vagoane cât de multe la trenurile, cari vor aduce publicul, ce vrea să vadă zborul lui Vlaicu.

Din toate părțile trenurile pleacă la timpul cel mai potrivit spre Arad, iară din Arad seara se întorc iarăși în toate direcțiunile așa, că toți cari vin să vadă zborul lui Vlaicu, în aceeași seara se pot întoarce acasă și nu trebuie să nopteze în Arad.

Cele mai multe trenuri pleacă cam pe la amezii așa că oamenii își pot isprăvi lucrurile deacasă până la amezii, apoi la amezii vin la Arad să vadă pe Vlaicu și seara se întorc acasă astfel că Luni dimineața poate să-și vadă iarăși fiecare de lucru câmpului.

Arătăm aci spre știrea tuturor cum pleacă trenurile din toate părțile la Arad și când se întorc din Arad în toate direcțiunile.

La Arad pleacă:

dela Radna (motor)	1:10—	sosește	3:20	ore
„ Pâncota ”	12:50—	”	3:20	”
„ Chichinda-m. (tren)	11:25—	”	3:15	”
„ Nădlac (motor)	12:15—	”	2:35	”
„ Brad (tren)	5:50—	”	11:08	”
„ Boroșineu (motor)	12:51—	”	3:39	”
„ Timișoara (tren)	2:24—	”	3:56	”
„ Ciaba ”	1:29—	”	3:29	”
„ Cermel (motor)	2:11—	”	3:39	”
„ Teiuș (tren) 3:51—	dim. —	”	10:50	”
accelerat:	10:57—	”	4:03	”

Dela Arad pleacă tren ori m.:

Spre Radna și Pâncota	la ora	7	seara
„ Chichinda-Mare	”	”	6:42
„ Nădlac	”	”	7:10
(Acest motor va merge de astădată până la Nădlac, nu numai până la Mezöhegyes)			
„ Brad și Boroșineu	”	”	7:05
„ Timișoara	”	”	7:10
„ Ciaba	”	”	9:39
„ Cermel	”	”	7:05
„ Teiuș	”	”	11:15

Vedeți dar că sosirea la Arad și plecarea din Arad a motoarelor și trenurilor este atât de potrivită, încât toți Românii din preajma Aradului pot să vadă zborul lui Vlaicu cu cea mai mare înlesnire.

Veniți cu toții, să vedeți mândria neamului românesc.

Libertatea de presă în Croația. Publicistul Grgazevici de origine din Dalmația a fost oprit pe timp de 5 ani de pe teritoriul orașului Agram sub cuvânt că numitul a plasat în ziarele din Dalmația și străinătate mai mulți articoli vehemenți la adresa comisarului regesc. Un alt ziarist din redacția ziarului „Pokret” a fost condamnat la 10 zile închisoare, pentru că la perchezitia ce s'a făcut la locuința lui, poliția a dat între cărțile lui peste un exemplar al broșurei Nova Borba, care cuprinde o mulțime de invective la adresa comisarului regesc.

Nou avocat român. D. Danilo Vasu de Arpașul-de-jos a prestat „magna cum laude” examenul de liberă praxă advocațională (cenzura) înaintea tablei regesti din Târgul-Murășului. Felicitările noastre!

Dar pentru hiserică Ni-se anunță că părințele Dimitrie Popovici din Cermel (com. Arad) a dăruit pe seama bisericii de acolo suma de 1500 coroane. Din suma aceasta s'a înălțat o cruce monumentală înaintea sfintei biserici, în preț de 1200 coroane, — din restul de 300 cor. s'au cumpărat un rând de odăjdii și doi prapori. Parohienii îi aduc și pe această cale mulțumită.

Logodna prințului Adalbert al Prusiei cu principesa Olga a Rusiei. Din Petersburg ne vine știrea că în curind fiul împăratului Germaniei, prințul Adalbert se va logodi cu marea ducesă Olga fiica cea mai mare a țarului Rusiei. Principele Adalbert al Prusiei s'a născut în anul 1884 Iulie 14; este deci în vârstă de 29 ani. Marea ducesă Olga s'a născut la 16 Noemvrie 1895; este deci în vârstă de 17 ani. Logodna principelui Adalbert cu marea ducesă Olga s'a hotărât acum, cu prilejul întâlnirii dintre împăratul Wilhelm și țarul Nicolae la Baltic-Port. La această întâlnire au luat parte și tinerii viitori logodnici cari au făcut cu acest prilej cunoștință pentru întâia oară. Incuscrirea între curțile dela Petersburg și Berlin nu este ceva nou. În trecut s'a înregistrat căsătoria țarului Nicolae I cu fiica

regelui Friederich Wilhelm III al Prusiei. Țarul Nicolae I a fost un bun soț și față de socrul său regal a avut o purtare care s'a resimțit și în viața politică a celor două țări. Cu deosebire a fost fatală Germaniei incuscrirea cu curtea țarului absolut, întrucât ea a prelungit viața reacțiunii în țările germane. Copiii lui Friedrich Wilhelm III al Prusiei, Friedrich Wilhelm IV și împăratul Wilhelm I au cultivat cu multă îngrijire prietenia cu țarii Rusiei. Împăratul Wilhelm ar dori să reia tradiția familiei sale incuscându-se cu țarul Rusiei, având în vedere și oarecare motive de ordin politic internațional. Tradiția de prietenie între cele două curți fusese întreruptă când Bismarck cancelarul de fier al Germaniei, hotărîse pe împărat la alianța cu Austro-Ungaria imperiu în vecinică dușmănie cu Rusia. Cât de puțin poate însă influența asupra politicii a două popoare incuscrirea celor două familii domnitoare se poate vedea din relațiunile mai mult decât dușmănoase între Anglia și Germania a căror suverani sunt de aproape înrudiți. Relațiunile de familie dintre două curți nu mai au însemnătatea pe care o aveau odinioară.

Aceasta spre fericirea popoarelor și a tinerilor copii de împărați cari își vor putea de acum înainte permite luxul muritorilor de rînd, de-a asculta bătaia inimii înainte de a-și lega viața unul de altul.

Grevele din București. Conform celor stabilite în urma tratativilor urmate sub arbitrajul dlui ministru Nenițescu, ieri dimineață s'a reluat lucrul la fabricile de tăbăcărie și metalurgie. Până acum, afară de cazul dela „Metalurgia Română”, nu s'a mai semnalat nici o altă nemulțumire printre foștii greviști și e sigur că lucrurile vor reintra în curind în starea lor normală.

Procesul camoriștilor. Din Roma se anunță: Uriașul proces întentat camoriștilor înaintea Curții cu juri din Viterbo, care prin încetincala neobicinuită chiar în Italia cu care s'a pertractat, a provocat senzație în toată Europa, e pe

cale de a se sfârși, după o durată de 16 luni. Acuzatiții organizează mari scene emoționante în sală. Femeile aduc lumânări la altarul bisericii de peste drum de tribunal și imploară liberarea acuzaților. În timpul ședinței de azi s'a ridicat deodată în sală preotul Vittosi, unul din principalii acuzați, și a exclamat: — O sântă Rosa din Viterbo ajută-ne! El povesti apoi că noaptea trecută a avut o viziune: sfânta Roza i-a apărut în vis de trei ori și i-a profetit că poimâne toți camoriștii vor fi achitați.

Noui aeroplane în armată. Ministerul de război și-a procurat zilele trecute dela fabrica Lohner-Daimler aeroplanul, cu care aviatorul Blaschke a câștigat la concursul dela Aspen unul din cele mai mari premii. Tot dela fabrica aceasta ministerul a comandat încă alte 10 aeroplane în valoare de 550.000 coroane. Dela fabrica Étrich din Wiener-Neustadt a comandat 24 de monoplane, bucata cu 35.000 coroane. Ministrul de război Auffenberg speră să poată acoperi o parte a cheltuielilor extraordinare necesare pentru flota aeriană din bugetul ordinar, care stabilește suma de 400.000 de coroane pentru scopuri aviatice în armată, iar restul se va acoperi din colecta națională pornită spre acest scop.

Invățători noi. La examenul de calificare invățătorescă, care s'a ținut în 8 și 9 Iulie n. 1912 la institutul pedagogic din Caransebeș s'a prezentat 6 elevi și toți au obținut diploma de invățători. Absolvenții sunt: T. Ardelean, A. Alexandru, D. Nedescu, T. Peia, I. Surlașiu și I. Ursu. Felicitările noastre!

Cununie. Doamna Floarea Iacob Sârbu și domnul Dionisie Bădin fac cunoscut, că Duminică în 1 (14) Iulie, la orele 2 d. a. se va da binecuvântarea, în biserica din Rudăria, asupra căsătoriei fiilor lor Ecaterina-Ruța cu Nicolae.

Omor groaznic. Un tânăr notar român de mare speranță a lăsat rindurile noastre...

Arma ucigașă a unui asasin ordinar a stins firul vieții a unui tânăr care a fost singurul fiu al părinților săi cari toată speranța au avut-o în el și despre care însuși protopretorele său s'a exprimat că nu-și va căpăta alt om în locul lui care să fie așa mult iubit de popor!

Ioan Moldovan fost notar în Dubesd comitatul Caraș-Severin este tânărul acesta, care străpuns de oțelul ucigașului — Miloș David — un bețiv nemernic, a stins viața iubitului nostru prieten.

Regretatul notar s'a prezentat în comuna Ohaba sârbească unde a fost citat și ucigașul Miloș, dar nu s'a prezentat la timpul hotărît. Abia târziu s'a prezentat Miloș, când apoi a fost încuștințat, că va fi încă odată citat, și de nu se va prezenta nici atunci, va fi contumaciât. A-tăta a fost de ajuns, ca să înfigă în el arma ucigașă și să-i cauzeze notarului moartea cea mai groaznică.

Părinții întristați: Paraschiva Moldovan, invățătoare în penziune și George Moldovan ofițier la judecătoria cercuală și-au adus singurul copil acasă la Halmagiu, unde a fost înmormântat Marți, în 29 Iulie st. n. cu asistența dlui protopop Cornel Lazar însoțit de 7 preoți — un diacon și câțiva invățători.

O impresiune sguđuitoare a produs asupra publicului asistent vorbirea înduioșătoare a dlui protopop Cornel Lazar, storcând lacrimi din ochii tuturor, dovedind cu această ocaziune că dsa dispune de un excelent talent oratoric. Comunele unde a funcționat regretatul au fost reprezentate prin următorii: Pantelimon Ardelean cu dna, preot în Dubesți, Petru Șeviciu cu dna invățător, G. Rista preot Ohaba sârbească, Andreiu Șandru invățător, și adj. regretatului, Valeriu Coloia.

La mormânt și-a luat adio dela el, dl invățător din Ohaba sârbească: Andreiu Șandru prin o vorbire plină de jale, mișcând inimile jahnictor ascultători.

Dormi în pace suflet nevinovat!

Raportor.

Catastrofă familială. Primum următoarea informație: Pândarul pădurei dintre Șauaieu și Miersig, a capitlului latin din Oradea-mare, care aparține în administrarea la Șauaieu, Ioan Nyistom Duminică în 7 Iulie a plecat cu soția sa

de acasă, lăsându-și familia constatătoare din 5 membri: o fată de 16 ani, un băiat de 12, altul de 10 și cel mai mic de 9 ani în grija unui servitor can de 16 ani acasă. Seara băieții au adus bureți din pădure și și-au pregătit cină din ei. Sosind părinții acasă i-au aflat pe toți 5 inși înveninați, astfel încât până dimineața unul dintre băieți a și murit. Azi în 10 Iulie sunt morți toți și li-se face autopsia. Părinții nenorociții sunt aproape nebuni de durere și se vorbește că mama s'a și pierdut deja mințile, iar tata meren caută pușca voind să se sinucidă. Aviz pentru Herr Teis, cloșanul din Geszt, care mai bucuros spesează milioanele țării pentru vărsări de sânge nevinovat, pentru despoierea cetățenilor de drepturi și acoperirea murdăriei sale înaintea lumii prin tipărirea minciunilor. — decât să lumineze nenorociții.

Nicolae Popa, preot rom.

O invenție a doi Români. Ofițerii școlii de război aflați în excursiune în localitate, sub conducerea comandantului Cătuneanu și colonelului Teodorescu, au vizitat stațiunea telegrafică fără fir, însoțiti fiind de d. Munteanu-Murgoci, profesor universitar, maior Batar și alți ofițeri. Oaspeții au fost primiți de d. căpitan Dan Zaharia și de d. Gustav Roetländer, șeful stațiunii, care a dat explicațiuni asupra aparatelor telegrafice fără fir și mai ales asupra noului receptor inventat de dânsii, care dă posibilitatea izolării tuturor celorlalte porturi aflate în funcțiune. Atenția excursioniștilor a fost atrasă de instalațiile făcute pe un aeroplan pus la dispoziția inventatorilor de ministerul de război. Experiențele făcute pentru convorbiri din aeroplan cu posturile Mamaia și vasele S. M. R., au dat rezultate strălucite. Aparatul de recepțiune de pe aeroplan nu cântărește decât 270 grame.

În curând se vor face experiențe din zbor, aeroplanul fiind pilotat de locotenentul Protopopescu și lt. Istrate. Va asista generalul Boteanu și maiorul Macry, directorul școlii de aviație. Această problemă de a se stabili legături între aparatele de zburat și pământul este pe punctul de a fi realizată de doi inventatori români și în curând, la manevrele regale, ce au loc anul acesta la Dobrogea vor fi întrebuintate noile receptoare pentru informațiuni asupra poziției armatei inamice. Intreaga asistență și în special d. Murgoci au felicitat călduros pe d-nii Roetländer și căpitan Zaharia pentru munca ce depun pentru deslegarea acestor mari probleme cari vor aduce servicii incalculabile țării. Experiențele din zbor se vor face pe plătoul de lângă lacul Sudghiol, la Mamaia, unde s'a construit un hangar.

Aviz. Licitațiunea minuendă pentru reparațiunea bisericeii și școlii din Socodor publicată

pe 1 (14) Iulie 1912 s'a amânat pe 8 (21) Iulie 1912 cecace prin aceasta se aduce la cunoștința celor interesați.

x Expoziție de tablouri fotografice. Fotograful Géza Nagy, eșecută cu toate condițiunile grele de trai de azi, în atelierul său, modern aranjat, în edificiul casei de păstrare „Polgári takarékpénztár, piața Andrassy-tér nr. 22 (partere). Fotografierile cu gust și eșecutate artistice, le dovedesc seriile de fotografii frumoase, expuse în portalul fotografului. Publicul mare se poate convinge despre bunul gust al lui Géza Nagy, cercetându-i atelierul. Telefon: 922.

CRONICA SOCIALA

Petrecerea din Măneasa.

Suntem rugați să anunțăm că petrecerea din Măneasa (com. Arad) publicată pe 3 (16) Iulie, nu e aranjată de *preoțime*, ci de *tinerimea studioasă din acele părți*.

Petrecere în Murăș-Ludoș.

Inteligența română din M.-Ludoș și jur invită cu toată dragostea la petrecerea de vară ce o aranjază Duminecă, în 4 August n. 1912 în toate salele hotelului „Central” din M.-Ludoș. Venitul este destinat în favorul fondului cultural al școlii gr.-cat. din lco.

ECONOMIE.

Formarea vânzătorului.

Ca și industria, tot așa și comerțul, cere tot mai mult: *lucru ales, lucru de soi, lucru de calitate*. Numai așa se va putea menține comerțul la înălțime și își va putea îndeplini marea sa chemare. Și cu cât crește tot mai tare căputul puterilor factorilor ajutători în comerț, cu atât tot mai mult se va pune și chestia formării lor îndeajuns.

De contabil, de contoarist, am purtat grijă aproape destulă, prin școala românească comercială din Brașov, care dacă și-ar primeni și întregi cursurile de predare, ar ajunge școală neîntrecută de multe altele dela popoarele, cari ne încunjură. Însă pentru armata noastră de vânzători, n'am făcut până acum nimic și după câte văd, nici nu căutăm să facem ceva cât de puțin.

Scoli de adulți obligatorii, care să le desvolte lor cultura generală și care le-ar putea da cel puțin vre-o câteva cunoștințe de specialitate, ne lipsesc cu desăvârșire.

Desvoltarea practică a tinerilor în casele de comerț, e de cele mai multe ori cu neputință, fiindcă acolo nimeni nu și ia timp și nici nu se obosește, să îndrumeze pe calea cea bună pe tânărul ucenic.

Și fiindcă nivelul acestei pături de vânzători tineri, necultivați, nedisciplinați, pătrunde în casele de comerț, însă firea și capacitatea lor nu se potrivesc de loc, nu armonizează nici decum, cu înfățișarea strălucitoare a localurilor moderne de vânzare.

Am zis că nivelul cultural al vânzătorului e foarte scăzut. Da, așa este, fiindcă nu mai e ca de demult, când comerțul era mai înapoiat, astăzi toate au propășit, deci și comerțul a înaintat mult, pe când forțele factorilor lui, numai ele au rămas aproape pe loc.

Ceeace astăzi e mai dăunător, este că vedem cum îmbrățișează oricine profesia de vânzător, fără nici o deosehire, fără să se facă vre-o alegere. Și cei cari se îndeasă după așa ocupație, nu sunt deloc dintre cei mai inteligenți sau cei mai buni din clasa de jos, sau din cea de mijloc o nu! Aceștia dau întâietate profesiei de contabili sau de contoariști, ca ceva mai de soi. Așa se întâmplă apoi că tineri din mijlocul social cel mai sărac, tineri, cari poate n'au avut nici o creștere bună, s'au n'au avut nici una deloc, și a căror învățătură s'a oprit pentru totdeauna la clasa II primară, în cazul cel mai bun, să fie vânzători în diferitele case de comerț.

Șefii de comerț, cari iau informațiile cele mai sigure, când e vorba să comande măriuri în valoare cât de mică dela firme noi, nu se îngrijesc de cele mai multe ori deloc, când e să tocmească un personal nou. Iar aceia, pe cari îi însărcinează cu numirea personalului, nu se uită decât la înfățișarea plăcută și impunătoare ce o au tinerii pe din afară, ca și când ar ajunge astăzi numai atâta în comerț. Incolo tinerii sunt scutiți de a ști să socotească, să vorbească și să scrie bine una sau mai multe limbi, și să aibă vre-o cultură generală!

De aci urmează apoi, de chiar și în casele de comerț cele mai mari, publicul să fie silit să rabde purtarea necuviincioasă din partea personalului vânzător, și adesea dorințele să-i fie cât se poate mai rău îndeștulate.

Cea mai mare pagubă o au însă tocmai proprietarii înșiși ai acelor case de comerț, deoarece un vânzător nepricepător, trebuie neapărat să înriurească în rău asupra vânzării mărfii. Asta-i împede, ca lumina zilei! În alte țări unii stăpâni de prăvălii, au recunoscut acest mare adevăr, și au și pornit o mișcare, pentru ridicarea stării de deplâns, a păturii de vânzători. E timpul s'o facem și noi și s'o facem cât mai în grabă.

O școală specială de vânzători, e pentru noi

FOITA / IAR / LUI / ROMÂNUL

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(118)

— C. G. —

Dar ei înșiși, din parte-le câștigați exemplului care li-se dăduse, merseră pe nesimțite încă și mai departe decât el; unul din ei mormăi între dinți că Cicikof putea să fie tot așa de bine Napoleon deghizat; apoi, văzând că lumea îl asculță fără bătaie de joc, el se atașă la idea aceasta, observând că Anglia e de multă vreme geloasă de prosperitățile Rusiei, că mai multe persoane au văzut cu ochii lor o caricatură din Londra reprezentând un rus luat la dispută cu un englez; acesta fine de ștreang pe Napoleon sub forma unui dulău tâfnos: „Bagă de seamă, zice Ennglezul, dacă te porți așa, îl slobod asupra ta”. Știe Dumnezeu; poate să-l fi lăsat să scape din Sf. Elena, poate s'o fi străcurat în Rusia sub numele de Cicikof; cine ne asigură că Cicikof e în adevăr Cicikof; și dacă nu-i Cicikof, cine ne asigură că nu-i Napoleon?

Părerea aceasta întimpină și ea o ușoară neîncredere; și cu toate acestea, gândindu-ne bine la dansa, se ajunsse a se găsi că, dacă nu în față apoi cel puțin profilul necunoscutului era în adevăr acela al tuturor portretelor lui Cicikof.

Șeful de poliție, care luase parte la campania din 1812 și văzuse pe Napoleon în profil și în față, declară că, cât despre talie, nu era mai mare decât Cicikof, și cât despre față, dacă nu putea zice că era mai plin, apoi nu se putea spune nici că era mai prelung.

Se găsește de bună seamă cetitori cari să creadă în neverosimilitudinea unor atari lucruri. Neverosimile, de acord; dar poesia cere încă și mai puțin decât istoria pretențiunea de a nu oferi nici odată decât verosimilitudini, rămânând credincioasă adevărului exact. De altfel vom reaminti aici faptele pe cari le expunem au avut loc puțini ani după evenimentele din 1812, 1814 și 1815, și că în Rusia la epoca aceasta, proprietari de moșii, funcționari, negustori, magistrați, scribi cu carte ori fără, prinseră o serioasă patimă pentru politică. Nu mai era nimere în vremea aceasta care să nu cițiasecă dela șirul întâi până la cel din urmă „Gazeta de Moscova” și „Fiul Patriei”; la orice ocazie, Rușii noștri, în loc să-ș zică bună ziua și să se informeze despre prețul ferdelei de ovas și despre starea drumului în cutare ori cutare parte a districtului, își ziceau fără multă vorbă: „Ce să zice în gazete? Nu s'a dat drumul lui Napoleon din insula lui?”

Clasa reguțaterească nu avea preocupări mai puternice decât acelea ale fugii acestuia, căci ea adăuga deplin crezământ invențiunei unui așa numit profet, care, de trei ani, era în-

temnițat ca înșelător într'o cetățue. Acest ciudat profet venise, nu se știe de unde, și cutreerăse provincia în papuci de scoartă împletită, și îmbrăcat cu un cojoc unsuros și găurit, care scotea un miros de pește prăjit, el anunță că Napoleon nu era altul decât antichrist; că în zădar era ținut înlântuit pe o stâncă dincolo de șase ziduri încunjurate de șapte mări; că va sfârma lanțurile acestea și va străbate întreg pământul. Profetul era în închisoare, dar el își făcuse opera sa, iar negustorii ruși păstrau amintirea prezicerii sale.

Acesta era marele lor subiect de conversație de trei ori de patru ani, și aceste capete de înțelepți, înzestrate cu lungi și largi bărbi, făcându-și negoțul lor, luându-și ceaiul lor cu un aer grav, discutau în mod serios asupra anticristului Napoleon. Trebuie s'o spunem? erau chiar personagii, până și în orașele mari și capitale, cari, se găseau ocupate cu acest anticrist; acești tulburăți prin misticism care era atunci de modă în locul înalt, cum se știe, mergea până în a vedea semne particulare în fiecare din literile cari formează numele lui Napoleon, acest teribil nume putea să fie foarte bine cifra însăși a Apocalipsului! Nu încape deci înșială că membrii micului nostru conciliabul de funcționar de provincie cam bătea câmpii asupra faimosului captiv din Sfânta-Elena.

(Va urma).

PAGINI RASLEŢE.

Străinii despre Caragiale.

Intr'un foileton al ziarului Zeit din Viena, a apărut un articol despre Caragiale pe care l traducem pentru ziarul nostru, deşi nu suntem de acord cu unele păreri ale autorului, mai ales cu cele privitoare la chestiunea israelită din România, cari sunt absolut tendenţioase. Cu toate acestea noi le publicăm ca un document al mentalităţii străinilor cari sunt fals informaţi asupra stărilor din Ţară.

o trebuinţă grabnică. Această şcoală, fără îndoielă, trebuie să fie o şcoală profesională, căci numai astfel poate ea să ducă la concepţia adâncă a acestei profesii. Pe lângă aritmetică comercială, limbi, geografie, va trebui să se predea şi ştiinţa despre mărfuri şi să se înveţe despre felul de a trăi şi despre adevărata purtare cu publicul, pentru ceace trebuie cu adevărat o parte însemnată din Psihologie. Şcoala aceasta, va trebui să stea şi în legătură nemijlocită cu viaţa comercială şi să trezească în tânăru interesul faţă de viaţa comercială. Numai aşa vor putea tinerii să ajungă la seriozitatea profesiei lor, care astăzi le lipseşte adeseori. Că au multă lipsă de cultură comercială, se vede de acolo că foarte puţini îndrăznesc să se facă negustori de sine stătători sau să facă cooperative de consum! Şi cu drept cuvânt! Câţi înţeleg diferenţele numiri în limbile străine, cu care sunt însemnate mărfurile de tot felul? Câţi cunosc geografia ţării lor, dacă nu, după cum ar trebui, a lumii întregi? Câţi se pricep la stofe, la cafea şi la altele? Ce să mai amintesc despre formarea pentru înţelegerea culorilor şi pentru cunoaşterea gustului!

În privinţa acestora, şcoala poate să facă foarte mult, dar numai fiind obligatorie.

Şefii caselor de comerţ trebuie în viitor să fie convinşi mult mai mult despre folosul ce-l au dela un personal bine format. Până astăzi mai toţi sunt nepăsători. Paguba lor şi cu atât mai rău pentru ei! În România ar trebui Camerele de comerţ să introducă obligator şcoală de adulţi pentru vânzători. La noi, aici sub stăpânire vitregă şi străină, s'o introducem noi prin noi înşine.

În orice caz, iată ceace ar trebui să păzim cu sfinţenie până atunci:

1. Să nu primim nici un băiat ca ucenic, până când n'avem toate lămuririle în privinţa vazei şi caracterului părinţilor săi, în privinţa mediului în care a trăit, şi până când nu ni s'a prezentat în persoană atât băiatul, cât şi unul dintre părinţii săi.

2. Să nu primim nici un băiat ca ucenic, dacă nu poate da dovadă, că a învăţat destul de bine şcoala primară.

Neapărat că pe lângă toate, tot numai alegerea dreaptă a celor potriviţi acestei profesii şi cultivarea lor, va rămânea lucrul cel mai de însemnat în toată această chestie. De aceea şi ca să sfârşim, nu putem trece deloc cu vederea să nu amintim şi să nu atragem deosebită luare aminte asupra profesiei de vânzători, tocmai a tinerilor culţi şi să-i stătuim călduros, să o îmbrăţişeze în viitor cu dragoste. Ea, dă mai mult ca oricare alta, prilej tinerilor culţi, tinerilor cu pricepere să se ridice tot mai tare şi tot mai sus, atingând neatârnat! Deci fără pic de dreptate dispreţuim această profesie, premergătoare celei de negustor, căci după cum este ea în legătură cu publicul mai de seamă, dă un indemn mult mai plăcut, decât profesia uniformă şi monotonă a contabilului sau a contoristului. Unde mai puneţi pe lângă aceasta şi bucuria vre-unui succes nemijlocit! Tinerii români culţi, se sbat după profesii remuneratorii! Incerce acest câmp încă larg la noi români şi prea îndelungat despreţuit de noi, şi vor vedea cât de mult e aducător de câştig!

Traian V. Ţăranu.

Bibliografie

A apărut: P. Muşoiu, *Propaganda şi mişcarea socială*. Bucureşti, Biblioteca Revistei Idei; preţul 50 bani.

Dr. Elie Dăianu: *La mormântul mitropolitului Atanasie Anghel*; Blaj 1912, Tipografia seminarului teologic greco-catolic.

A. Maior: *Făt-frumos*, poem dramatic în 4 acte, Cluj, tipografia „Carmen”, preţul 2 lei.

— „Românul” se găseşte de vânzare la chioşcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

El a murit în Berlin, în vârstă de abia 60 de ani. Ion Luca Caragiale n'a putut să trăiască în România, în ţara care produce aşa de mulţi intelectuali şi atâta patos fals, atâta pasiune şi atâta indolenţă. Caragiale n'a fost numai un geniu, ci şi un Român bun; amărât a trebuit să întoarcă spatele ţării pe care a iubit-o cu toată puterea şi duioşia marelui sale inimă de poet. S'au vărsat multe lacrimi, dar şi mai multă cerneală, când s'a răspândit în Bucureşti vestea despre moartea năpraznică alui Caragiale; Gherea şi Delavrancea, cei mai buni prieteni ai lui Caragiale, îi ridicară în mod solemn osemintele, şi cele mai frumoase oraţiuni, cum le auzi numai în această ţară a elocvenţei înăscute, s'au rostit la mormântul poetului, — dar toate aceste, ceremoniile şi fumul de tămâie şi vorbele cele multe nu pot să schimbe nimic din trista realitate, că unul din cele mai viguroase talente pe cari le-a dat până acum literatura romanică, a trebuit să moară departe de patrie, într'un exil voluntar, şi totuşi silit.

Caragiale nu făcea parte din speta spiritelor „complicate”. Dialectica şi spiritul speculativ nu erau obiectul preocupărilor sale, dar dicţiunea sa clară, admirabil de intuitivă era deosebit de viguroasă; câteodată însă, mai ales în ultimii ani ai vieţii sale, ea avea ceva din tristea zimbătoare a toamnei. De altfel Caragiale nu era un meşter al cuvântului (?), nu era un pointilist, ultima ţintă şi ultimul scop al artei sale i-a fost todeauna studiarea omului, şi în genul acesta s'a ridicat la înălţimea lui Maupassant. Cele mai bune scrieri ale lui Caragiale, sunt novelele sale scurte şi coincide, ca de pildă „Momentele”: adevărate epigrame dramatice. Zic dramatice, pentru că aceste zugrăviri de caractere, executate numai prin câteva trăsături fine, sunt pline de vioiciune, de viaţă vibratoare, de umor iresistibil; totul — oameni şi lucruri — exagerate dar, cu ironia blândă şi resignată a unui om plin de bunăţate şi de indulgenţă, care ascunde însă în inima sa o mare durere. Caragiale a creiat şi bucăţi lirice, pline de reverie, şi câteva comedii, între cari sunt de remarcat mai ales fermecătoarea „Scrisoarea pierdută”. Departe însă în lumea largă şi pentru toate timpurile i-au răspândit numele mai ales povestirile sale. Întrânsele se cuprind întreaga Românie: aici întâlneşti elegantele echipaje de pe şoseaua Kisseleff trase de sirepii armăsari de rasa Orloff, şi mizerabila căruţă hodorogită a ţăranului de pe prăfuitele drumuri de ţară, trasă de trei mărtoage secătuie de puteri. Aici (în romanele) dai de celebrul politician cu inima largă pentru popor, dar cu buzurnare şi mai largi; aici e burtosul sergent înaintea căruia tremură toţi oamenii şi căruia în cafenea nu i-se socoteşte consumaţia, iar în băcăni întră, gustă de aici, de colca, bea două sau mai multe ţuici, aruncând apoi pe masă câteva părăluţe păcatoase. Îl întâlneşti mai departe şi pe schivitul din provincie, o fiinţă între un prieten al familiei şi un gentleman, care n'a văzut încă Parisul, dar vorbeşte francezeste, scrie în ziarele din capitală rapoarte despre baluri pentru provinciali, poartă totdeauna ghete de lac şi cravate din cale afară de pestriţe. Aici e şi greul suspect, negustor de carne vie, cu privirea chiorăşă şi zimbetul unsuros, aici dai de funcţionăraşul c'un salariu de 300 franci la lună şi cu o casă pentru care plăteşte 4000 mii lei chirie la an. Din ce? „Parole d'honneur, ce sont les petits economies de ma femme.” Şi ţăranul român e aici, această fiinţă blajină, îngenuchiată, plecată, această victimă a latifundiorilor, acest curios amestec de bunăţate, de fatalim nedesluşit şi de instincte brutale. Atunci,

la 1907, când s'au ridicat ţăranii cu furia necotită a unui animal însălbătăcit, când pleca spre casă şi spre ambele laturi ale liniei ferate a deau toate în flacări, când gemeau în gări răniţi, atunci când pentru „restabilirea ordinii” sute şi sute de oameni nearmaţi, de „învingători” au fost legaţi cot la cot şi împuşcaţi ca nişte câni jigăriţi, în anul 1907, aşa de memorabil pentru România, Caragiale a scris un rechizitoriu, ale cărui cuvinte erau muiate în sângele inimii sale şi inspirate de o fierbinte iubire, pe care o simte numai acela care s'a născut în România şi este în stare să perceapă suflul viu al ţarinei româneşti. Mai este încă o figură care se târâie prin scrierile lui Caragiale, oboşă, rănită, lipsită de scut şi cu pasul şovăitor: seamanul ovreu român. Mulţi cetitori germani vor cunoaşte desigur „Făclia de Paşti” (a apărut la „Reclam”), acea povestire alui Caragiale, pe care el a cumulat cu cea mai înaltă măiestrie toată durerea, care-l copleşeşte pe acest străgănit al vieţii. Mersul lor li-i nesigur sub povara grijilor, şi ochii lor privesc stânşi, orbiti de atâtea lacrimi vărsate şi nevărsate. Chestiunea evrească era pentru Caragiale, ceea ce în realitate pentru toţi: o ruşine, o barbarie nedemnă, o călcare a cuvântului din partea a unui stat de altfel aşa de progresat.

Un om foarte curios şi fără astâmpăr; poeză şi intolerant. Predestinat să fie poet, dar nesimţind multă vreme vocaţiunea aceasta, cercă o ocupaţiune după alta, fără să se oprească la una, până ce se îndură cerul de el, şi moşteneşte pe o rudă avută. Dar ce n'a fost Caragiale! Proprietarul unei berării, director de teatru, arhivar, ba chiar ziarist; şi mai ştiu eu ce! Adecă nici mai mult nici mai puţin, un boem! Caragiale a fost însurat şi avea copii din care el voia să scoată oameni adevăraţi, voia să le dea o educaţiune temeinică. Aceasta n'a fost cea din urmă pricină că a părăsit România. De altfel încă nimărui până acum nu i-a părut rău că a trăit câţva timp în străinătate. De politică, cea mai însemnată ocupaţie în România, el se ferea cât putea; se alipi însă de Tache Ionescu, unul din cele mai strălucite minţi ale ţării. Ionescu a întemeiat în mijlocul partidului conservator o fracţiune democratică, adecă partidul conservator-democrat, iar Caragiale, deşi în Berlin, i-a fost cel mai fervent aderent. El întreprindea adese călătorii lungi şi costisitoare dela Berlin la Bucureşti, rostia un discurs la vr'un meeting, se azeza cu vechii săi prieteni Gherea, Vlăhuţa, Delavrancea şi Roneti Roman la un pahar de vin şi după douăzeci şi patru de ore pleca iarăşi înapoi.

De socotit nu ştia să socotească şi de aceea din frumoasa lui avere nu i-a rămas decât foarte puţin, iar subvenţia anuală dela ministerul de culte nu putea să-i fie decât foarte binevenită. Caragiale iubia muzica cu pasiune, concertele însă rar când le cerceta. „Barbarii”, publicul, îl stingheriau. Deosebită simpatie avea el pentru pianistul d'Albert; unei prietene i-a povestit odată pe tren că dorinţa lui cea mai arzătoare e să-l asculte odată singur, singurel pe d'Albert, cum cânta din Beethoven, numai din Beethoven, nu şi din Chopin! Chopin e prea dulceag, prea parfumat.

Caragiale a cunoscut oamenii până în rărunchi, şi cu toate aceste i-a iubit. În nuvelele sale el povestea despre dânsii, despre defectele, despre vanităţile, despre micile lor minciuni, şi despre ridicolele comedii de toate zilele cu indulgenţa unui părinte. După acest paravan la aparenţă aşa de neînsemnat se petrec cele mai ascunse tragedii, cele mai dureroase satire, cari pe nesimţite se contopesc într'un şuvoiu repede — adevărata iconă a vieţii — în care numai cei tari şi mai îndărătnici nu se înecă.”

Dr. Moritz Scheyer.

POSTA REDACŢIEI

Dlul Teodor Bucurescu. Dacă plecaţi cu trenul de 11.25 puteţi să sosiţi la sbor, după ce sborul are loc după orele 4 p. m.

Sătmăreanul. Aţi întârziat cu articolul. Îl vom păstra însă pentru materialul de informaţii ce conţine.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

„CRIȘANA” Institut de credit și economii societate pe acții
in Brad.

Concurs.

Pentru ocuparea unui *post de practicant* la filiala institutului „Crișana” din Gurahont (comit. Aradului) să publice concurs cu termen până la 28 Iulie st. n. 1912.

Beneficiile împreună cu acest post sunt: salar anual 1100 cor., 15% adaus de scumpete după salar și tantiemă statutară (circa 180 cor.)

Dela reflectanți se cere, ca să documenteze, că au absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, că posed limba maghiară, eventual și cea germană, în scris și vorbit și că au praxă de bancă suficientă pentru licențiat. Cei eliberați de serviciul militar activ vor fi preferați.

Cererile dimpreună cu atestatele în original sau copie legalizată sunt a se înainta la direcțiunea institutului în Brad, iar postul este a se ocupa imediat după alegere, cel mai târziu însă la 15 August st. n. 1912.

Directiunea.

2 băieți

absolvenți de 1—2 cl. gimnaziale ori civile se primesc imediat în prăvălia subscrisului ca *practicanți*. A se adresa lui

Ioan D. Bârsan, comerciant
Szebestye (Sz. ben m.)

Caut

un candidat de avocat

cu praxă bună, începând din 1 August.

Dr. Nicolae Mănoiu
avocat, Brașov.

Caut

3 învățăcei

cu condițiuni favorabile în prăvălia mea de modă, manufactură, spețerie, piele și sticlărie. Ofertele să se trimită subscrisului

Petru Bârsan,
comerciant.

Bozovics (com. Caraș-Severin)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru.”

Ingrădiri cu pietrii mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcophage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

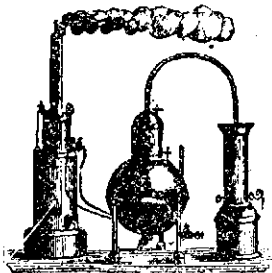
sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Gluj—Kolozsvar, strada Bástyá n-ru! 4.

TELEFON nr. 644.

RADUCZINER LÁZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárvaros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael Weiss nr. 10.

[Casa proprie].

Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din — străinătate —

Serviciu prompt!
Prețuri solide!

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

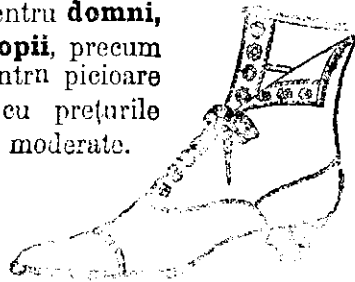
TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Gluj-Kolozsvar piața Bocskai nr. 8.
[lângă farmacia Biró].

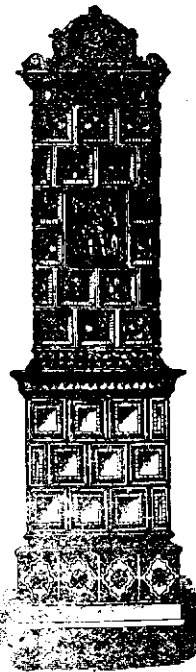
Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de **ghete pentru domni, dame și copii**, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

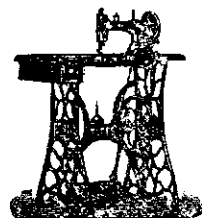
KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori*, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparaază și clădește *căminuri și vetre de fier*. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

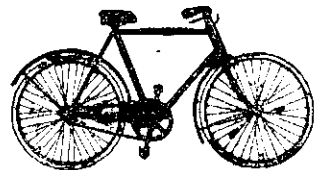
CUCHT HUGO

mechanic

BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

DEPOZIT de renumite *mașini PFAFF pentru cusut*, de căpit ciorapi și brodat. *MAȘINI de cusut PHÖNIX și NANMANN*, biciclete *STYRIA și WAFFENRAD* toate părțile constructive la mașini de cusut și biciclete cu prețurile cele mai ieftine. *ATELIER* pentru reparaturi foarte bine aranjate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie, lămpi de buzunar aparate de electrizat. *IN ATENȚIUNE*: nu țin agenți voiajori și așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și agenții acestora trimiși pe sate nu stau în nici o legătură.

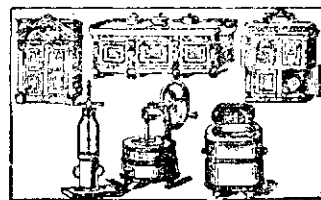

50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

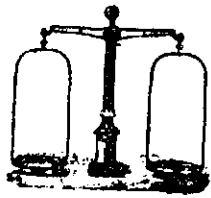
Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.
Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106—69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători De carne din Ungaria — se pun în circulație despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută resinată. Apa de gheață se întrebuintează pentru promovarea răcirii. **Absolut fără miros!** foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

Să nu se confunde cu alte fabricații.

În lucrătorea electrotehnică și mecanică și Institutul concesionat de autorități de instalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chimice-fizice, monometre și executarea brevetelor. Cântare de precizie pentru farmaciști, drogerii și aurari. Instalări de lumină și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe lângă prețurile cele mai ieftine.

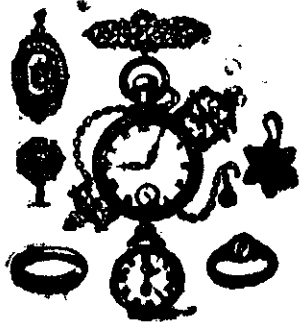
Gratis

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și artelii optici la

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC și CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

MASINI pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

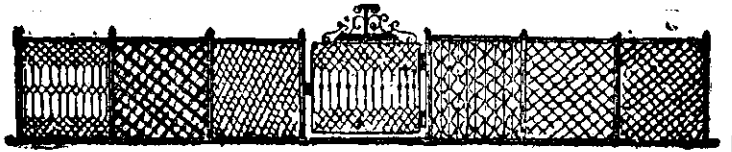
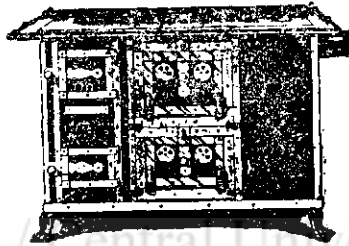
Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93—13.

Prima fabrică în Ungaria de nord alui Kozár Lajos

pentru țesutul și împletirea sirmei (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptorașe. Fabrică totfelul de garduri din sîrmă (drot), din aramă galbină, din fier înalt cu caștoreu sau argint viu, țesături de rabil, rosteie de ciuruit, coșeri pentru petriș și țesătie împletită pentru plafond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (sparherturi) dela esecntarea cea mai simplă până la cea mai pompoasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colorii sau albe. Prospect trimis gratis. Vinzătorilor procenta corăspunzătoare.

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a totfelul de

obiecte de sculptură

de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în interiorul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-relieuri din piatră sau metal. Modele mai mici pentru ziduri și construcții.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vienexe

IOSEFINA BINDER

LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanță, după ultima modă corsete divinate drepte, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

Să se grăjească pentru adresa corectă!

ateller pentru pregătirea corsetelor!

Col mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

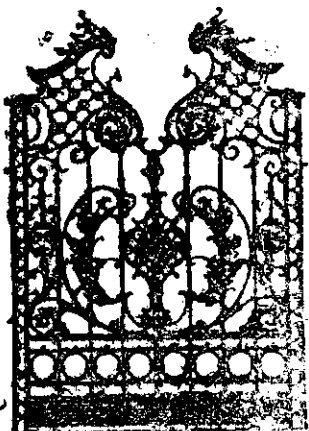
LĂCĂTUȘERIA ARTISTICĂ ȘI DE ZIDIRI, provăzută cu motor electric alui

FRANZ JUNGINGER

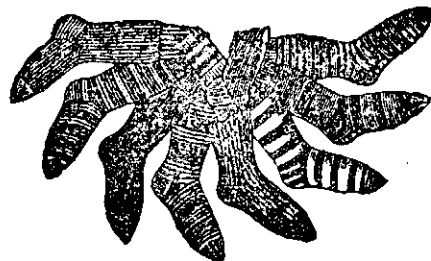
TEMESVÁR-FABRIK, Spiridongasse nr. 2.
(Lângă farmacia Năgele, în casa proprie).

Se recomandă pentru executări de ciidiri, trepte (scări), îngrădiri la morminte, candelaire, porți de fier. Instalațiuni de apăduete. Mare depozit de totfelul de cuptorașe, mese franceze, de cea mai bună calitate cu păreți siguri contra focului, cari nu sunt a se compara cu cuptorașele de rând.

Prețurent pentru cuptorașe la cerere gratuit și franco.

Cumpărați fabricație indigenă!

CARL HEMPER

și fiul,

prăvălie de tricouri și împletituri,

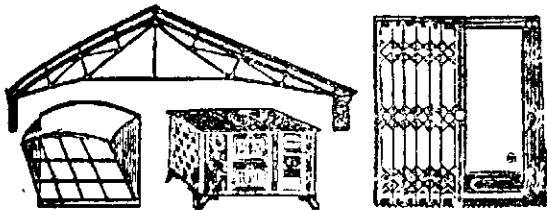
SIBIU, strada Kempel 9.

Recomandă fabricațiile sale pentru cari garantează anume: ciorapi, călțuni, mănuși, jachete pentru dame și copii, ciorapi pentru turiști din păr de capră, haine de copii și alte multe lucruri:

Ciorapi se pregătesc ieftin și bine.

En gros.

En detail.

ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

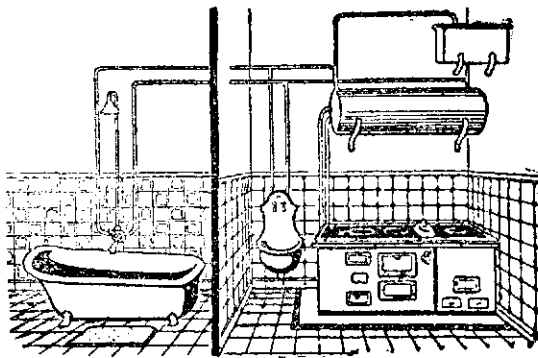
Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepți, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

CIASORNICE, GIU-VAERICALE, GRAMA-FOANE și PLĂCI :
cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cel mai ieftine din întreaga țara la
TOTH JÓZSEF,
orologier și chirometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Multa de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și franco. Cele mai bune plăci românești de gramafone.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și cu mărgăritare și pietri turcești 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fil.

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desemn sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru oazele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit” e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen
A R A D.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-I.évny, via-à-via de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pe lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor socotesc taxa numai pentru 5.

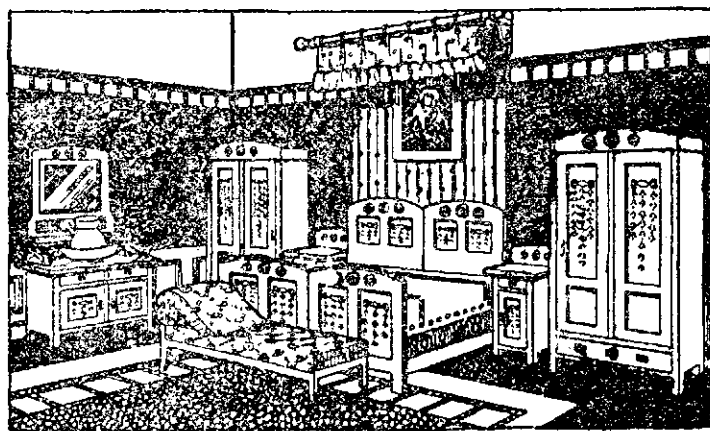
STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Gelléri și Schuller

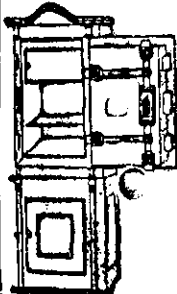
BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază case de bani, libere contra focului și spargerilor, case pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

ADOLF SCHNEIDER

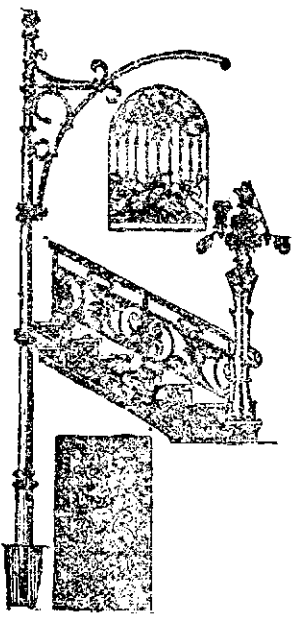
Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: socluri, parcani, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vălaie, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Urmașul lui **OLASZ ANDRÁS**

LĂCĂTUȘER PT. ZIDIRI ȘI PT. LUCRĂRI DE ARTĂ
ALBA-JULIA (Gyulafehérvár) V., str. Széchenyi nr. 7.

Execut tot felul de lucrări în branșa mea, și anume: aranjamente pentru zidiri, porți de fier, gratii, grilajuri pentru morminte, lucrări de lăcătușerie, acoperișe de sticlă, reparări de mașini, zidiri pentru încălzit și cuptoare de fert, precum și reparări, obiecte de lux, etc. etc., cu prețurile cele mai convenabile și serviciu prompt.

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

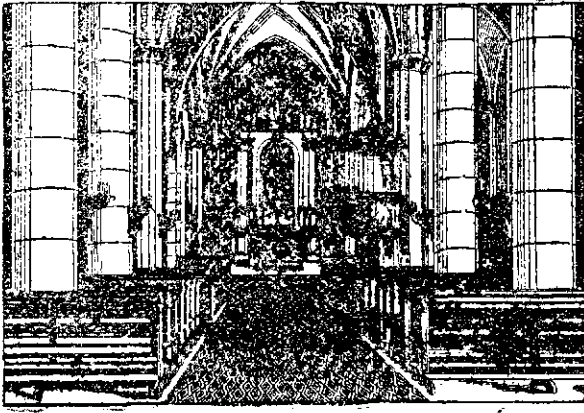
Cu stimă:

Olasz András

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventa, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

GAÁL JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măsurie pentru biserici, școli, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine. Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț.

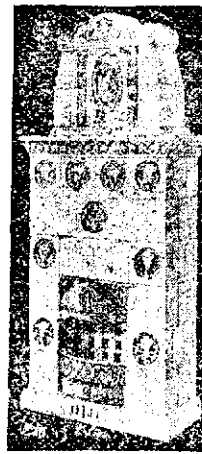
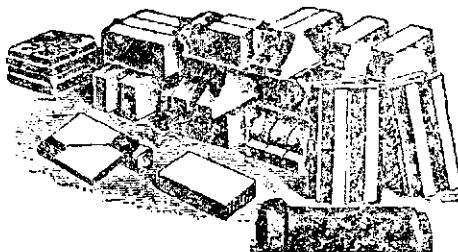
Mandler János

întreprindere de beton, piatră artificială și teracotă
SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în branșa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazeuri, fântâni arteziane și vâlăie executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

Becker Károly

fabrică de cuptoare de olane.

DEVA.

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane și vetre de fert.

Execută vane de porțelan, vane de scaldat și pavazarea odăilor de scaldă, repararea cuptoarelor vechi, precum și tot felul de lucrări în branșa aceasta, pe lângă garanță și cu prețuri ieftine.

Fabrica: piața Ötvös József.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

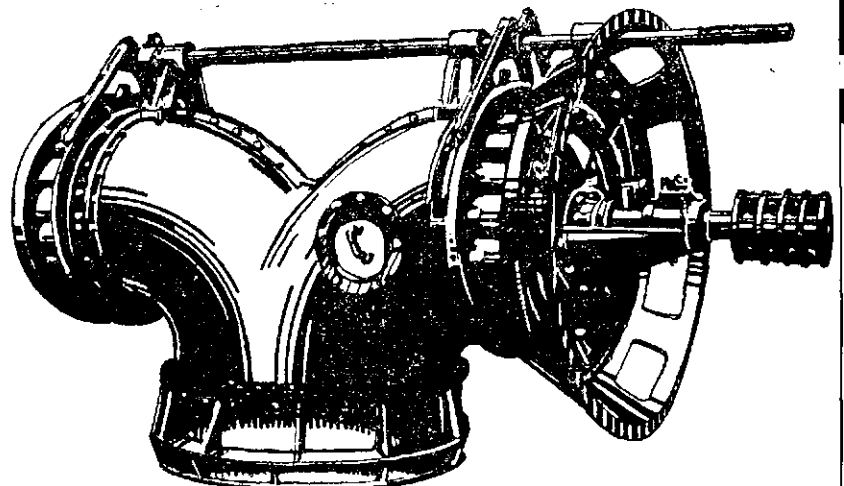
FRAȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer în

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

FRANCIS-TURBINE

în cea mai bună și aprobată executare și cu efect cel mai mare și avantajos.

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

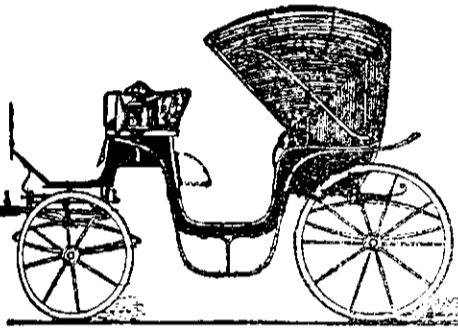
Aci se fac și se măresc cele mai frumoase *fotografii* deasemenea *acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase*, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Heinrich Rastel

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne **TRĂSURI** precum și totfelul de **CĂRUȚE**. Primesc ori-ce lucrare de **reparare și transformare, vâpsire și pregătire de șele** în preț foarte ieftin. o o o

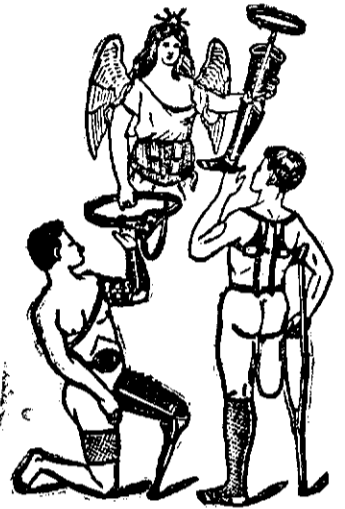

Recomandate de către cel mai renumiți medici

Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pantece, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, clorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

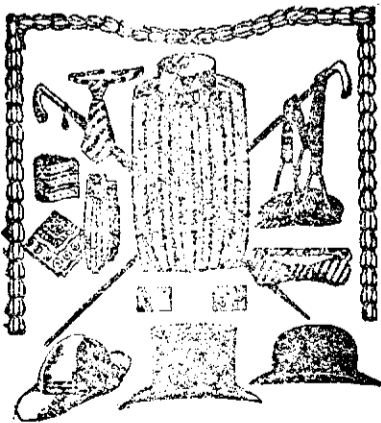

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU
LUGOJ (Palatul reformat).

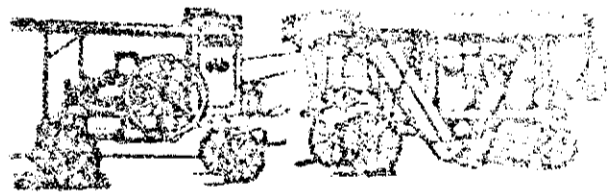
Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de **albituri** pentru bărbați, și de **ghete** pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:
Cintea și Hau

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ orginal.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: **Timișoara-Iosefin,**
Stada **Bonnaz No. 12.**

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

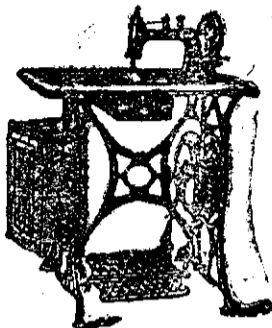
Cinci fabrici cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat din nou, unde primește comenzi și reparări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramafone etc.

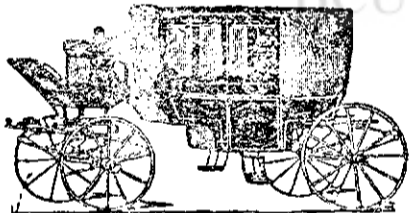
Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),
fabricant de trăsuri și autocaroserie
furnizorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

Mare deposit permanent de totfelul de trăsuri și calese noi și folosite.
Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.

Stoboare de
sârmă
tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

În atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vinătoare etc.

KLEIN ISTVÁN,

fabrică pentru împletituri de sârmă,
Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice.

Cele mai frumoase rețele!

Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintei, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru boi și stouri pentru ferești de ori-ce mărime.

Prețuri ieftine! — Serviciu prompt
Prospect de prețuri trimit gratis.

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaerica le

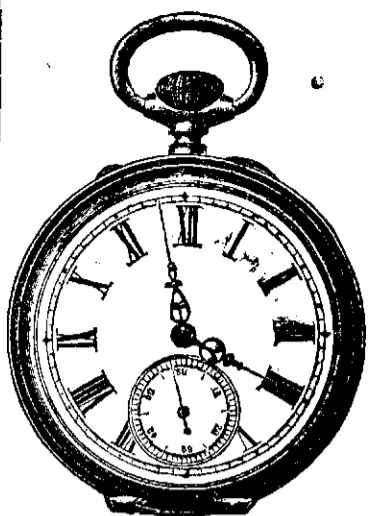
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă ch-
zășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea
mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adeck scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Cores-pondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

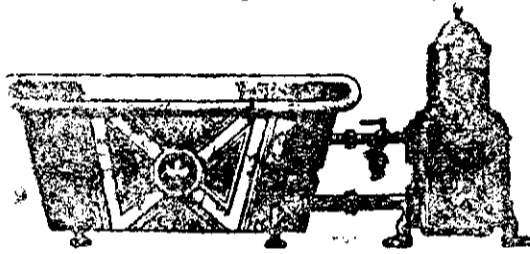
Carl Piffel,

Premiat de mai multe ori.
prima fabrică de
obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszzer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctee e mtal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Con-duct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.
Catalog de prețuri la dorință gratuit.
Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmașul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kiszegőcön, Ungvárm. — Fond. în 1793.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE

fabrică pentru aranjamente de clopote și clopotnițe după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.

Distins: Paris cu 3 medalii. Marseilles 1 medalie. Moscova 2 med. Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghedin 1 med. Alba-regală 4 med. Kecskemét 1 med. Cincibiserici 1 med. Hodmezővásárhely medalie de aur. La expozițiile reuniunilor economice din comit. mchiș, regnicolară, din Győr industrială. Országos vas-és fém-
ipar, cu medalie de onoare. Afară de acestea 3 cruci pentru me-rite, una dela mitropolitul din Sofia.

